

Jaarverslag 2009

Stichting Sportfondsen
Pensioenfonds

Inhoudsopgave

Jaarverslag	5
1. Profiel	7
2. Kerncijfers	11
3. Verslag van het verantwoordingsorgaan	13
4. Verslag van het intern toezicht	15
5. Verslag van het bestuur	17
Jaarrekening	39
6. Balans per 31 december 2009	40
7. Staat van baten en lasten over 2009	43
8. Kasstroomoverzicht over 2009	45
9. Toelichtingen	47
10. Toelichting grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	49
11. Risicobeheer en derivaten	53
12. Toelichting op de balans	57
13. Toelichting op de staat van baten en lasten	68
Overige gegevens	77
14. Bestemming saldo van baten en lasten	79
15. Actuariële verklaring	81
16. Accountantsverklaring	83

Jaarverslag

1. Profiel

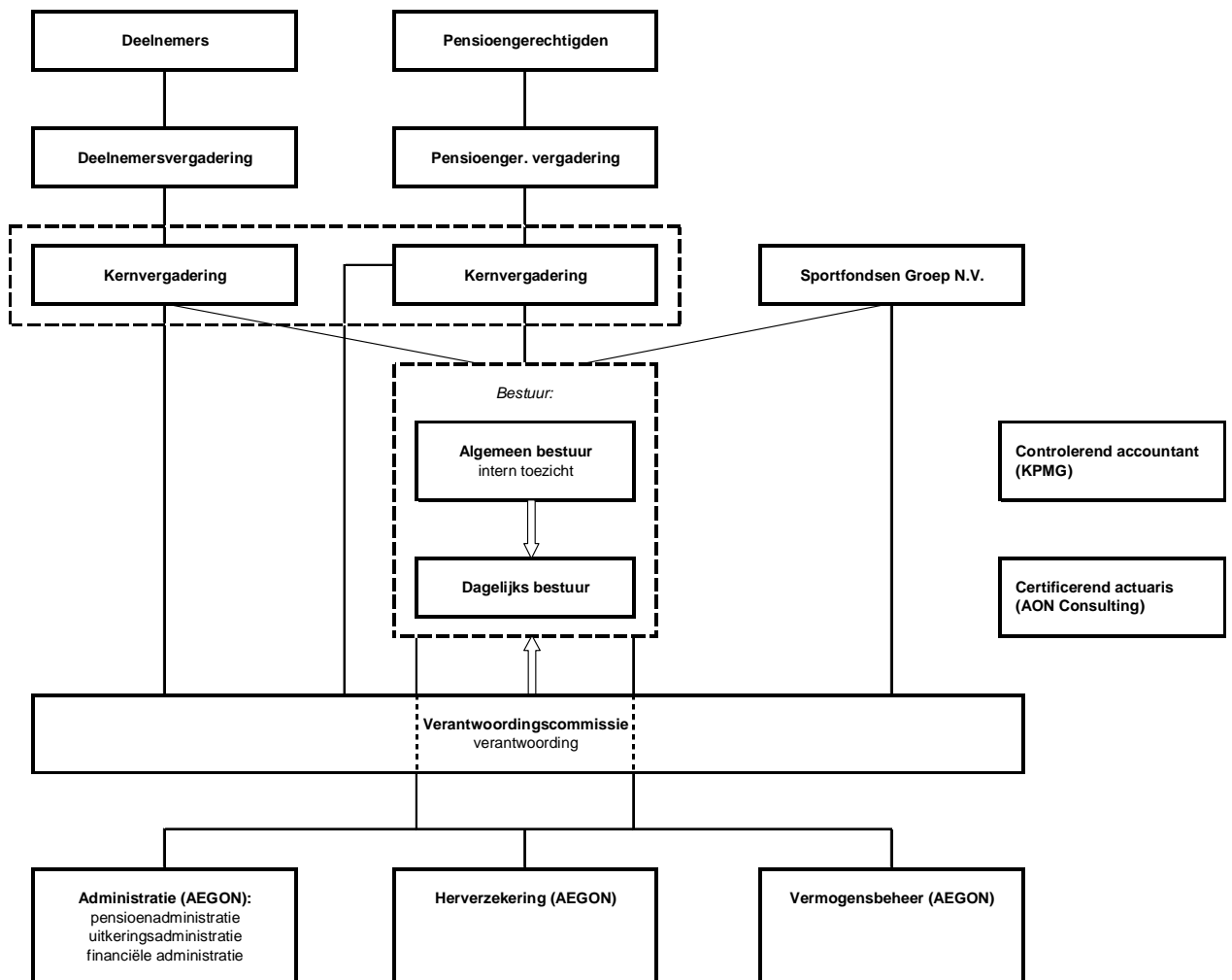
1.1. Doelstelling

De Stichting Sportfondsen Pensioenfonds heeft ten doel, overeenkomstig de bepalingen van de statuten en de op grond daarvan van kracht zijnde pensioenreglementen, de deelnemers en gewezen deelnemers, alsmede hun nagelaten betrekkingen of partner, te beschermen tegen geldelijke gevolgen van ouderdom, arbeidsongeschiktheid en overlijden.

Het pensioenfonds is statutair gevestigd in Amsterdam.

1.2. Organisatie

1.2.1. Organogram

1.2.2. Organen

De samenstelling van de belangrijkste organen binnen het pensioenfonds is als volgt:

	Functie	Vertegenwoordiging	Lid sinds	Eind duur
Algemeen Bestuur				
Drs. R.P. van Leeuwen *	Voorzitter	Werkgevers	2003	2012
A.J. Witvoet *	Secretaris	Werkgevers	2007	2010
J. Visser	Plv secretaris	Gepensioneerden	2006	2012
Drs. A. Draaisma	Plv voorzitter	Werknemers	2000	2011
S. Bruinings	Bestuurslid	Werknemers	2007	2010
Dagelijks Bestuur				
E.J. Tromp	Voorzitter	Werkgevers	2008	-
J.H.E. Schmitz **	Secretaris	Werknemers	2008	-

Ad * De leden van het algemeen bestuur namens de geleding van de werkgevers hebben een stemrecht van 1,5 stem; de leden van het algemeen bestuur namens de werknemers en pensioengerechtigden hebben een stemrecht van 1 stem.

Ad ** De heer J.H.E. Schmitz vervult tevens de rol van administrateur van het fonds.

	Functie	Vertegenwoordiging	Lid sinds	Eind duur
Verantwoordingsorgaan				
Mr. A.W.A. Joosen	Voorzitter	Werkgevers	2008	2011
R.J. Stoop AA	Secretaris	Werknemers	2008	2011
Ir. G. Overdijkink	Lid	Pensioengerechtigden	2008	2011
Compliance Officer				
W.E.M. Reeuwijk AA FB			2001	-

Bestuur

Het bestuur voert het beheer van het pensioenfonds en voert de in het reglement vastgelegde pensioenregeling uit. Tevens heeft het bestuur de verantwoordelijkheid tot het doen van pensioenuitkeringen aan de gepensioneerde deelnemers en nabestaanden van (gewezen) deelnemers en voor het voeren van de deelnemersadministratie. Het bestuur heeft deze taken - onder behoud van zijn verantwoordelijkheid - gedelegeerd aan de herverzekeraar.

Het algemeen bestuur is belast met het bepalen van het strategische kader van het fonds. Het strategisch kader omvat het beleid inzake de omgang met lange termijn risico's, premie, indexatie, beleggingen, dekkingsgraad en uitbesteding. Daarnaast houdt het algemeen bestuur toezicht op het dagelijks bestuur.

Het dagelijks bestuur is belast met het bepalen van het beleid van het fonds binnen het door het algemeen bestuur vastgestelde strategische kader. Daartoe behoren onder meer de volgende taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden:

- het besturen van het fonds en het vormgeven van het dagelijks beleid;
- het opstellen van beleids- en bestuursprocedures;
- het voorbereiden van besluiten van het algemeen bestuur;
- het uitvoeren van besluiten van het algemeen bestuur;
- het afhandelen van de activiteiten van het fonds en het uitvoering geven aan het uitbestedingsbeleid dat door het algemeen bestuur is vastgesteld voor zover dit is toegestaan op grond van wet- en regelgeving;
- uitvoering van de risicobeheersing op de langere termijn, en beleid op het gebied van premie, indexatie, beleggingen, dekkingsgraad en uitbesteding;
- monitoren of de pensioenreglementen, de statuten en de overige juridische stukken van het fonds voldoen aan de geldende wet- en regelgeving binnen de door de wet- en regelgeving gestelde termijn en het ondernemen van passende acties en maatregelen;
- het adviseren van het bestuur;
- het vertegenwoordigen van het fonds conform het bepaalde in de statuten.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan is bevoegd jaarlijks een algemeen oordeel te geven over:

- het handelen van het dagelijks bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere relevante informatie, waaronder de bevindingen van het algemeen bestuur;
- het door het dagelijks bestuur uitgevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar en het naleven van de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur
- beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben.

Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, bekend gemaakt en in het jaarverslag opgenomen.

Intern toezicht

Ten aanzien van het intern toezicht geldt dat het bestuur heeft gekozen voor het intern toezicht model 'One tier Board'. Het algemeen bestuur houdt toezicht op het dagelijks bestuur.

Het intern toezicht vindt plaats doordat het algemeen bestuur het functioneren van het dagelijks bestuur kritisch beziet. Het algemeen bestuur in de rol van intern toezichthouder heeft in ieder geval de volgende taken:

- het beoordelen van beleids- en bestuursprocedures en –processen en de checks en balances binnen het fonds;
- het beoordelen van de wijze waarop het fonds wordt aangestuurd;
- het beoordelen van de wijze waarop het dagelijks bestuur functioneert en uitvoering geeft aan de aan haar toegekende taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden;
- het beoordelen van de wijze waarop het dagelijkse bestuur invulling geeft aan de strategische kaders en de uitvoering ervan;
- zich uit te spreken voorafgaand aan de indiening van een verzoek betreffende het disfunctioneren van het bestuur door het verantwoordingsorgaan bij de ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam in het kader van het recht van enquête;

Uitbesteding

Het bestuur heeft de pensioenadministratie, de beleggingsadministratie en de belegging van het vermogen van het pensioenfonds uitbesteed aan AEGON Levensverzekering N.V. die tevens als herverzekeraar optreedt. De condities van de uitbesteding zijn vastgelegd in de met de verzekeraar gesloten verzekerings-overeenkomst met inbegrip van de bijbehorende Service Level Agreement.

Het dagelijks bestuur houdt nauwgezet toezicht op de uitbestede werkzaamheden. In het verlengde hiervan is het bestuur verantwoordelijk voor het uitvoeren van controle maatregelen gericht op de juiste en volledige registratie van de gegevens van het pensioenfonds. De betreffende controlemaatregelen zijn gericht op de volgende controlegebieden:

- integriteit en deskundigheid van bestuur;
- administratie;
- juistheid van de door de werkgevers aangeleverde gegevens;
- vermogensbeheer.

Interne beheersingsorganisatie

Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitvoeren van controlemaatregelen gericht op het adequaat beheersen van alle voorkomende bedrijfsprocessen, met inbegrip van een juiste en volledige registratie en verslaglegging van de gegevens van het pensioenfonds. Als uitvloeisel van die verantwoordelijkheid wordt gestuurd op het zoveel mogelijk beperken van risico's die samenhangen met uitbestede processen. Het algemeen en het dagelijks bestuur vergadert in beginsel ten minste vier keer per jaar om alle voorkomende aangelegenheden te bespreken en om te bezien of de voortgang van de processen naar behoren verloopt. Daarnaast vergadert het dagelijks bestuur zoveel als dat noodzakelijk wordt geacht. Voor wat betreft de controle op integriteit heeft het pensioenfonds een gedragscode opgesteld. Aangaande de toetsing op de in het bestuur aanwezige deskundigheid, hanteert het bestuur een deskundigheidsplan. De gedragscode en het deskundigheidsplan worden ten minste één maal per jaar aan de orde gesteld bij een bestuursvergadering.

De pensioenadministratie, de beleggingsadministratie en het vermogensbeheer zijn volledig uitbesteed aan de herverzekeraar; het secretariaat wordt gevoerd door het dagelijks bestuur. Het pensioenfonds heeft geen personeel in dienst, maar maakt voor wat betreft de te verrichten werkzaamheden gebruik van ingeleende krachten van Sportfondsen Nederland.

1.3. Betrokken externe partijen

Administrateur

AEGON Levensverzekering N.V., te Den Haag.

Vermogensbeheerder

AEGON Investment Management B.V., te Den Haag.

Accountant

De accountant van het fonds is KPMG Accountants N.V. te Amsterdam.

Certificerend Actuaris

De certificerend actuaris van het fonds is de heer drs. R.T. Schilder AAG van AON Consulting te Amsterdam.

Adviserend Actuaris

De adviserend actuaris van het fonds is mevrouw A.M.J.H. van der Heijden AAG van Mercer (Nederland) B.V. te Den Bosch.

2. Kerncijfers

	2009	2008	2007	2006	2005
<i>Deelnemers (aantallen)</i>					
Actieven	2.284	1.872	1.966	1.963	1.749
Arbeidsongeschikten	70	75	74	95	99
Gewezen deelnemers	2.792	2.439	2.162	1.939	1.728
Gepensioneerden	601	534	469	468	415
	5.747	4.920	4.671	4.465	3.991
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Pensioenverplichtingen (o.b.v. 4%)	121.090	111.496	109.209	99.193	93.834
Pensioenverplichtingen (o.b.v. MW)	127.355	122.814	95.850	99.065	n.v.t.
Overige technische voorzieningen *	0	0	0	534	2.400
Vermogen * ^	23.561	18.392	18.283	17.141	13.326
Dekkingsgraad (%)	118,5	115,0	119,1	117,2	113,8
Beleidsdekkingsgraad (%) ^ ^	114,2	112,3	117,8	116,7	116,2
Indexatie actieven en wao-ers (%) **	0,0	1,5	1,3	1,6	1,1
Indexatie slapers en trekkers (%) **	0,0	1,5	1,3	1,6	1,1
Indexatie prepensioen (%) **	0,0	1,5	1,3	0,0	1,1
Bijdragen werkgevers en werknemers	7.330	6.929	6.800	6.714	6.543
Pensioenuitkeringen	3.356	3.021	2.630	2.409	2.171
Belegde middelen *	131.955	114.537	115.656	111.528	107.648
Beleggingopbrengsten *:					
- direct	3.455	3.341	2.504	3.131	3.262
- indirect	12.204	-12.164	-838	-357	8.085
- beheerkosten	63	24	37	29	-13
Totaal	15.722	-8.799	1.703	2.803	11.334
Intrestopbrengsten *	169	48	196	0	n.v.t.
Overrentedeling *	2.947	-1.891	480	1.103	n.v.t.
Beleggingsrendement (%)	12,2	-3,44	1,41	2,50	11,91
Saldo staat van baten en lasten	5.169	109	1.142	1.780	8.292

* De cijfers en kengetallen voor boekjaar 2006 tot en met 2009 zoals hiervoor zijn opgenomen, zijn gebaseerd op de huidige waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen. Voor boekjaar 2005 worden alle beleggingen gewaardeerd tegen actuele waarde.

De beleggingsopbrengsten zijn vastgesteld conform de huidige waarderingsgrondslagen en hebben betrekking op de beleggingsportefeuille welke in het gesepareerd beleggingsdepot wordt aangehouden, alsmede de overige intrestbaten en –lasten. Daarnaast is voor 2006 tot en met 2009 afzonderlijk gepresenteerd de intrestopbrengsten en overrentedeling; de intrestopbrengsten hebben enkel betrekking op de ‘eigen’ intrestbaten en –lasten van het fonds; dit betreft met name intrest op de rekening-courant met de herverzekeraar, alsmede met de aangesloten werkgevers (onder de nieuwe RJ 610 betreft dit de resultaten welke in het boekjaar aan het fonds dienen te worden toegerekend). De werkelijke beleggingsopbrengsten zijn niet langer separaat zichtbaar in het resultaat, maar worden als ‘overrentedeling’ verantwoord. Voor de genoemde jaren heeft dit bedrag enkel betrekking op het

rendement wat toe te wijzen is aan het vrije vermogen; het restant van de overrente (indien positief) word aangewend om de geactiveerde negatieve overrente in het depot in te lopen. Op het moment dat de negatieve overrente in het depot volledig is gecompenseerd, zal de volledige overrente tot uitdrukking komen in de jaarcijfers van het fonds.

** Dit betreft indexatie per 1 januari van het betreffende verslagjaar.

^ In het eigen vermogen zit een 'beklemd vermogen' van € 416.617, welke afzonderlijk op de balans is verantwoord. Dit betreft de voorwaardelijke vordering op de herverzekeraar uit hoofde van de technische winstdeling over 2005 tot en met 2009, onder aftrek van het reeds uitgekeerde voorschot ad € 1.000.000.

N.B. Het 'vrije vermogen' belegd binnen het gesepareerde beleggingsdepot bij de herverzekeraar bedraagt € 18.035.639 (2008: € 15.151.350) en is als gevolg van de omzetting naar RJ610 separaat zichtbaar op de balans.

^^ De beleidsdekkingsgraad betreft de verhouding tussen het vrije vermogen zoals wordt aangehouden in het gesepareerde beleggingsdepot ten opzichte van de voorziening pensioenverplichtingen op marktwaarde. Deze dekkingsgraad is maatstafgevend voor het al dan niet toekennen van toeslagen.

3. Verslag van het verantwoordingsorgaan

3.1. Verslag van het verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan is onafhankelijk en beoordeelt het door het bestuur gevoerde beleid, de gemaakte beleidskeuzes en de naleving van de principes voor goed pensioenfondsbestuur. Hierbij wordt tevens beoordeeld of het bestuur bij de genomen besluiten op een evenwichtige wijze met de belangen van alle belanghebbenden rekening heeft gehouden.

Wij hebben de jaarstukken van Stichting Sportfondsen Pensioenfonds over het boekjaar 2009 beoordeeld. Dit betreft het jaarverslag van het bestuur, de balans per 31 december 2009, de staat van baten en lasten over 2009 alsmede de bijbehorende toelichtingen. Naast de jaarverslaggeving hebben wij het depotverslag, het beleggingsverslag, de RJ610 rapportage en de notulen van de vergaderingen van het algemeen bestuur ontvangen en beoordeeld.

Het dagelijks bestuur heeft zich in de vergadering van 24 juni 2010 ten opzichte van het verantwoordingsorgaan over zijn beleid in 2009 verantwoord. In de vergadering zijn vele onderwerpen aan de orde geweest. Met name de ingrijpende beleidskeuzes ten aanzien van de toekomst van het pensioenfonds, waaronder het verlopen en verlengen van de herverzekeringsovereenkomst met Aegon en de aanpassing van het pensioenreglement en het premiebeleid per 1 januari 2010 zijn uitgebreid besproken.

Het bestuur heeft geregeld gebruik gemaakt van adviseurs om over belangrijke kwesties een gedegen keuze te kunnen maken. De adviseurs zijn onder andere ingeschakeld bij kwesties betreffende de nieuwe herverzekeringsovereenkomst, het communicatiebeleid en de risicobeheersing. Het verantwoordingsorgaan hecht waarde aan een gedegen aanpak die het bestuur heeft toegepast.

Het verantwoordingsorgaan hecht tevens grote waarde aan de heldere uitleg van de pensioenmaterie aan de belanghebbenden van het pensioenfonds. De aanpassing van het pensioenreglement en het premiebeleid is ons inziens adequaat door het bestuur aangepakt door de wijzigingen duidelijk aan de belanghebbenden uit te leggen.

Op basis van het voorgaande, de tijdens de vergadering gegeven toelichtingen op het uitgevoerde en voorgenomen beleid, de inhoud van de verstrekte informatie en de door het dagelijks bestuur gegeven antwoorden op vragen, is het verantwoordingsorgaan van oordeel dat het bestuur in 2009 een evenwichtig beleid heeft gevoerd. Wij geven daarom een positief oordeel bij de opgemaakte jaarstukken over het boekjaar 2009.

Amsterdam, 25 juni 2010

Mr. A.W.A. Joosen
Voorzitter

R.J. Stoop AA
Secretaris

3.2. Reactie van het bestuur

Het bestuur heeft kennis genomen van het verslag van het verantwoordingsorgaan en kunnen zich vinden in hun oordeel.

4. Verslag van het intern toezicht

Aangezien het fonds het intern toezicht vorm heeft gegeven volgens het model 'One Tier Board', wordt hierbij verwezen naar het verslag van het bestuur.

5. Verslag van het bestuur

Alle bedragen in dit verslag luiden hele euro's, tenzij anders aangegeven.

5.1. Algemeen

5.1.1. Statuten, reglementen en ABTN

Op 3 juni 2008 zijn de statuten van het pensioenfonds gewijzigd bij akte verleden door Lubbers en Dijk notarissen te Amsterdam. De belangrijkste wijzigingen betreffen de implementatie van de nieuwe Pensioenwet en de organisatiestructuur van het pensioenfonds. In de nieuwe organisatiestructuur bestaat het bestuur uit een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur. Het algemeen bestuur is belast met het bepalen van het strategische kader van het pensioenfonds. Volgens het intern toezicht model "One tier board" houdt het algemeen bestuur toezicht op het dagelijks bestuur. Het nieuwe verantwoordingsorgaan komt in de plaats van de commissie van toezicht.

De wijziging in de organisatiestructuur van het fonds heeft aanleiding gevormd het huishoudelijk reglement van het fonds per 1 januari 2008 aan te passen. In het nieuwe huishoudelijk reglement zijn reglementen opgenomen voor het bestuur, de kernvergadering en het verantwoordingsorgaan. Bovendien bevat het een protocol betreffende de taakverdeling tussen het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur.

In 2009 is in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) nader vastgelegd dat de verwachte beleidsdekkingsgraad per 31 december van het huidige jaar bepalend is voor het besluit tot toeslagverlening per 1 januari van het komende jaar.

5.1.2. Bestuursvergaderingen

Het bestuur heeft in 2009 7 maal vergaderd, 1 keer afzonderlijk met het verantwoordingsorgaan en 1 keer met de kernvergadering.

De vergaderingen hebben plaatsgevonden op:

- 12 februari 2009;
- 27 mei 2009;
- 26 juni 2009 (met verantwoordingsorgaan);
- 8 juli 2009;
- 10 september 2009;
- 29 oktober 2009;
- 27 november 2009 (tevens kernvergadering).

Behandelde onderwerpen en besluitvorming

De belangrijkste onderwerpen en besluitvorming vanuit voornoemde vergaderingen betreffen de volgende:

- Aanpassing pensioenreglement en premiebeleid in relatie tot de gevolgen van Europese aanbesteding van zwembadexploitaties;
- Wijziging van de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota;
- Implementatie van de nieuwe uitvoeringsovereenkomst;
- Het aangaan van een nieuwe herverzekeringsovereenkomst;
- Het verstrekken van een opdracht tot een studie in het kader van risicobeheersing;
- Het besluit tot het uitvoeren van een ALM-studie/continuïteitsanalyse in 2010;
- Positie van de dekkingsgraad;
- Toeslagenbeleid in relatie tot de dekkingsgraad;
- Strategische beleggingsallocatie, beleggingsbeleid en de resultaten van het vermogensbeheer;
- Communicatiebeleid, in het bijzonder het zorgvuldig communiceren inzake startbrieven, uniform pensioenoverzicht, toeslagenbesluit en voorgestelde aanpassing pensioenreglement;
- Het uitvoeren van een zelfevaluatie;
- Toepassing van de gedragscode;
- Evaluatie van de deskundigheid van het bestuur middels de SPO Kennisreflector, alsmede de aanpassing van het deskundigheidsplan naar aanleiding hiervan;
- Het aftreden en benoemen van twee leden van het algemeen bestuur;

- Het besluit tot het benoemen van AON tot certificerende actuaaris;
- Het aangaan van een dienstverleningsovereenkomst met Mercer (Nederland) B.V.;
- Het afleggen van verantwoording aan het verantwoordingsorgaan;
- Voorbereiding van de kernvergadering.

5.1.3. AFM en DNB

Met de inwerkingtreding van de Wet op het financieel toezicht per 1 januari 2007 heeft het pensioenfonds formeel te maken met twee toezichthouders. De AFM voor het zogenaamde gedragstoezicht en DNB voor het prudentiële toezicht.

AFM

Op 23 april 2009 heeft de AFM pensioenuitvoerders een brief gezonden over het toeslagenlabel en de communicatie met belanghebbenden inzake de gevolgen van de financiële crisis.

DNB

De laatste bespreking tussen het pensioenfonds en DNB heeft plaatsgevonden op 27 december 2007.

5.1.4. Functioneren van het pensioenfonds

Aan het pensioenfonds zijn geen boetes of dwangsommen dan wel een aanwijzing tot het volgen van een bepaalde gedragslijn opgelegd, door één van de toezichthouders (DNB of AFM). Ook is er geen bewindvoerder aangesteld en zijn er geen korte termijn- of lange termijn herstelplannen van toepassing.

5.1.5. Wet- en regelgeving

Verhoging AOW-leeftijd

Het optrekken van de AOW-leeftijd naar 67 jaar is nodig om de gevolgen van de vergrijzing en de stijgende levensverwachting op te vangen. Dat daar nu over besloten moet worden, komt omdat we in Nederland als gevolg van de crisis sneller door de reserves heengaan die met het oog op de vergrijzing waren opgebouwd. Het kabinet had daarover in maart 2009 in het kader van de crisisaanpak al een principebesluit genomen. De vergrijzing zet de betaalbaarheid van ons sociale stelsel onder druk; ook zijn er steeds minder mensen die kunnen werken.

Op vrijdag 16 oktober 2009 heeft het kabinet ingestemd met het wetsvoorstel over de AOW. Volgens het akkoord gaat de AOW-leeftijd in 2020 in één keer naar 66 jaar. In 2025 wordt de AOW-leeftijd verder verhoogd naar 67 jaar. Voor wie op 1 januari 2010 55 jaar of ouder is, verandert er dus niets. De verhoging van de AOW-leeftijd gaat in twee stappen zodat werkgevers en oudere werknemers meer kans krijgen zich voor te bereiden op de verhoging. In het bijzonder mensen die 'zwaar werk' verrichten.

Ook het fiscale kader voor de aanvullende pensioenen zal worden aangepast. De fiscale ruimte om pensioen op te bouwen zal worden aangepast aan de nieuwe AOW-leeftijd van 67 jaar. Geld dat daardoor vrij valt kan door werkgevers en werknemers worden ingezet voor het versterken van het pensioenstelsel. De aanpassing wordt in één keer doorgevoerd per 1 januari 2020, tegelijk met de eerste verhoging van de AOW-leeftijd.

De vraag is wat er nu gebeurt met belangrijke pensioendossiers, zoals het AOW. Gezien het feit dat het kabinet in zijn huidige vorm demissionair is, kan het kabinet niet veel doen. Grote thema's zullen naar alle waarschijnlijkheid over de verkiezingen heen getild gaan worden.

In het verlengde hiervan hebben werkgevers en vakbonden op 3 juni 2010 een principeakkoord gesloten over de verhoging van de AOW- en pensioenleeftijd. Volgens dit akkoord zal de leeftijd waarop de AOW en het pensioen in zullen gaan met ingang van 2020 worden verhoogd naar 66 jaar. Werknemers kunnen nog altijd kiezen om op 65-jarige leeftijd te stoppen met werken, maar zullen dan een lagere AOW-uitkering ontvangen.

Het principeakkoord dient nog aan de achterban te worden voorgelegd.

Toeslagenlabel: uitstel voor herverzekerde pensioenfondsen

Vanaf 1 januari 2010 zijn alle pensioenuitvoerders verplicht om het toeslagenlabel op te nemen op alle daartoe aangewezen documenten, zoals de startbrief en het Uniform Pensioenoverzicht (UPO). Om pensioenuitvoerders de mogelijkheid te bieden om het toeslagenlabel te baseren op actuele berekeningen, zal de Autoriteit Financiële Markten (AFM) pas vanaf 1 april 2010 controleren of het toeslagenlabel op de juiste wijze is toegepast. Echter, voor de grotendeels herverzekerde pensioenfondsen is er tot op heden geen duidelijkheid over de wijze waarop invulling moet worden gegeven aan de berekeningen waarop het toeslagenlabel is gebaseerd. Het is voor de herverzekerde fondsen dus niet mogelijk om het toeslagenlabel vast te stellen. De grotendeels herverzekerde fondsen hoeven het toeslagenlabel daarom tot nader order niet op te nemen op de daartoe aangewezen documenten.

Herverzekerde pensioenfondsen en behandeling kredietrisico

Een groot aantal pensioenfondsen heeft zijn risico's gedeeltelijk of geheel herverzekerd bij een verzekeraar. Het belangrijkste risico dat deze fondsen – voor zover herverzekerd – nog zelf dragen is het kredietrisico in het geval van faillissement van een verzekeraar. Door de financiële crisis is de kredietkwaliteit van de verzekeraars gedaald. Redenerend vanuit de huidige systematiek van de Pensioenwet heeft de lagere kredietkwaliteit van de verzekeraar tot gevolg dat de kapitaalseisen voor het herverzekerde pensioenfonds toenemen en de marktwaarde van de vordering van het fonds op de verzekeraar afneemt (de zogenoemde afslag). Daardoor is er bij veel herverzekerde pensioenfondsen een tekort ontstaan. De Nederlandsche Bank (DNB) heeft deze fondsen in overleg met het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid tot 1 april aanstaande uitstel verleend voor het indienen van een herstelplan en hun de ruimte gegeven bestuursbesluiten te nemen als ware er geen tekort.

Overigens is bij Stichting Sportfondsen Pensioenfonds, als gevolg van de rating van de herverzekeraar (AA-), geen sprake van het toepassen van een afslag op de vordering op de verzekeraar.

Indien DNB vanaf 1 april tot handhaving zou overgaan, zou dit voor een deel van de herverzekerde pensioenfondsen leiden tot het op termijn moeten korten van de pensioenaanspraken en -rechten, hoewel de verzekeraar volledig aan zijn betalingsverplichtingen voldoet. Dat wordt door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid onwenselijk geacht. Daarom zal de volgende aanpak worden gevolgd. In een tijdelijke algemene maatregel van bestuur (amvb) zal op korte termijn worden vastgelegd dat aan pensioenfondsen - voor zover herverzekerd – tijdelijk vrijstelling zal worden verleend voor het indienen van herstelplannen. Beoogd is dat deze amvb tot en met 31 december 2010 zal gelden. Tevens zal in de amvb worden vastgelegd dat herverzekerde pensioenfondsen gedurende de periode van vrijstelling in beginsel mogen handelen als ware er geen sprake van een tekort met betrekking tot het herverzekerde deel voor zover samenhangend met kredietrisico, met uitzondering van bijvoorbeeld het invullen van de staten en het meewerken aan individuele waardeoverdracht. Aan DNB zal verzocht worden om voorafgaande aan de inwerkingtreding van deze tijdelijke amvb bij de handhaving ten aanzien van herverzekerde pensioenfondsen te anticiperen op de inhoud van deze tijdelijke amvb.

SZW zal tijdens de periode van vrijstelling onderzoek doen naar de toekomst van herverzekerde pensioenfondsen. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal na de zomer een besluit worden genomen over een fundamentele en structurele oplossing ten aanzien van herverzekerde pensioenfondsen. In het verlengde hiervan kunnen pensioenfondsen overwegen om bij nieuw te sluiten herverzekeringscontracten en bij verlenging van bestaande herverzekeringscontracten rekening te houden met mogelijke toekomstige wijzigingen van wet- en regelgeving.

Nieuwe actuariële grondslagen door stijgende levensverwachting

Voor de berekening van hun verplichtingen maken veel pensioenfondsen gebruik van de door het Actuariel Genootschap (AG) gepubliceerde prognosetabellen. De Nederlandsche Bank (DNB) verwacht van pensioenfondsen dat ze zowel bij het vaststellen van hun verplichtingen als voor het nemen van beleidsbesluiten rekening houden met nieuwe inzichten in de gemiddelde levensverwachting.

Uit recente publicaties van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is gebleken dat de gemiddelde levensverwachting van mannen en vrouwen sneller stijgt dan eerder werd aangenomen. Ook stijgt de levensverwachting sneller dan is verondersteld in de laatste prognosetafel van het AG (de prognosetafel 2005 - 2050). Aanpassing van de prognosetafel is daarom noodzakelijk. Pensioenfondsen moeten besluiten op welke wijze in hun cijfers rekening wordt gehouden met de laatste ontwikkelingen in levensverwachting. Het fonds heeft gekozen voor het gebruiken van een opslag op de laatste prognosetafel van het AG ter grootte van 4,2%.

De aanpassing van de prognosetafel leidt tot hogere verplichtingen voor pensioenfondsen. Aangezien het pensioenfonds met een garantiecontract volledig is herverzekerd bij AEGON, hebben deze ontwikkelingen echter niet of nauwelijks invloed op de dekkingsgraad. Immers, de vordering op AEGON die het pensioenfonds als bezit op de balans opvoert is gelijk aan de (verhoogde) waarde van de verplichtingen dankzij de AA- rating van AEGON.

De verwachting is dat het AG in het tweede halfjaar van 2010 met een herziene prognosetafel komt.

Toezichtthema's DNB 2010-2014

De kredietcrisis benadrukt het belang van een aanscherping van het toezichtkader voor banken (aanscherping Bazel 2), verzekeraars (invoering Solvency 2) en pensioenfondsen (evaluatie FTK). Een van de lessen uit de kredietcrisis is de noodzaak van een versterking van het macroprudentiële toezicht. De kredietcrisis heeft verder laten zien dat een aanpassing geboden is van het crisisinstrumentarium.

DNB scherpt haar eigen toezichtaanpak op twee punten aan. Ten eerste zal het toezicht vaker een instellingsoverstijgend perspectief hanteren. In de kredietcrisis bleek de verwevenheid van financiële instellingen onderling en met de reële economie groter dan voorzien. DNB gaat in haar toezicht daarom in sterkere mate handelen vanuit een macro-oriëntatie en een focus op risicogebieden en toezichtthema's, ondermeer via het structureel uitvoeren van (sub)sectorale analyses en benchmarking van instellingen. Ten tweede zal DNB meer aandacht schenken aan de strategie en de bedrijfscultuur van instellingen. De snelheid is toegenomen waarmee ontwikkelingen in de financiële sector zich voordoen en tot een crisis kunnen escaleren. Daarom zal het toezicht een slag dieper gaan om mogelijke oorzaken van latere problemen (zoals strategie en cultuur van instellingen) op te sporen en aan te pakken voordat deze zich vertalen in verslechterende solvabiliteits- en liquiditeitsratio's. Het signaleren, inschatten en adresseren van de potentiële kwetsbaarheden van de strategie en de bedrijfscultuur van een instelling stelt hogere eisen aan de alertheid, assertiviteit en vasthoudendheid van de toezichthouder.

Concreet betekent de aanscherping van het toezicht onder andere dat DNB in haar analyses en besluitvorming meer focust op instellingsoverstijgende ontwikkelingen en risico's, haar expertiseniveau verdiept, vaker diepgravende thematische onderzoeken uitvoert, de informatiebasis verbreedt door de banden aan te halen met Raden van Commissarissen, accountants en andere nauw betrokken partijen, en het groepstoezicht op internationaal opererende instellingen versterkt. Meerdere speerpunten uit de nieuwe toezichtvisie zijn al vertaald in de thema's die DNB extra in het vizier houdt in 2010, waaronder beloningsbeleid, gedrag en bedrijfscultuur, strategie en bedrijfsmodel, en stresstesten.

Rapporten commissies Frijns, Goudswaard en Don

Pensioenen stonden in de eerste maand van dit jaar volop in de aandacht. Op 19 januari presenteerde de commissie Frijns haar rapport; een ruime week later was het de beurt aan de commissie Goudswaard.

Deze commissies zijn door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid Donner ingesteld om lessen te trekken uit de huidige crisis. De turbulentie op de financiële markten heeft laten zien hoe kwetsbaar het Nederlandse pensioenstelsel is. En met een toenemende vergrijzing en een stijgende levensverwachting staat het pensioenstelsel ook in de toekomst voor grote uitdagingen. In dit licht boog de commissie Frijns zich over de vraag of de pensioenfondsen de afgelopen jaren een verantwoord beleggingsbeleid hebben gevoerd.

Daarnaast onderzocht de commissie Goudswaard de toekomstbestendigheid van de aanvullende pensioenregelingen (de tweede pijler). De beide commissies zijn specifiek in het leven geroepen voor pensioenfondsen. Maar de bredere maatschappelijke discussie naar aanleiding van de rapporten zal uiteindelijk ook de werkgever (direct verzekerde) raken.

Commissie Frijns: "Onvoldoende oog voor risico's"

De commissie constateert dat de pensioenwereld in de afgelopen jaren is veranderd. Door de vergrijzing en de toegenomen complexiteit van financiële producten en markten zijn pensioenfondsen kwetsbaarder geworden. Pensioenfondsen presteren niet slecht, maar door maatschappelijke en economische veranderingen zijn wel aanpassingen nodig van het risicobeleid, de uitvoering en de governance. Zo moeten pensioenfondsbesturen bewustere strategische keuzes maken in de risico's die ze (willen) lopen en voldoende grip houden op de uitvoering van hun beleggingen. Volgens de commissie laten pensioenfondsen zich nu vaak leiden door het rendement dat gehaald moet worden en hebben onvoldoende oog voor de risico's. Het bestuur van een pensioenfonds moet aantoonbaar over voldoende expertise beschikken op het gebied van risicomanagement en vermogensbeheer om zelf actief te kunnen sturen en voldoende tegenwicht kunnen bieden aan partijen die haar beleggingen uitvoeren.

Op 15 maart 2010 heeft DNB – los van het rapport van de commissie Frijns - de resultaten van een onderzoek uitgevoerd naar het beleggingsbeleid van pensioenfondsen gepubliceerd.

Op hoofdlijnen heeft het DNB-beleggingsonderzoek geleid tot de volgende conclusies:

- Er bestaat onvoldoende aandacht voor de beleggingsstrategie van fondsen in relatie tot de kenmerken van het fonds, waardoor het risicoprofiel op gespannen voet kan komen te staan met de belangen van de deelnemers.
- De financiële opzet en daarbinnen de beleggingsstrategie wordt te vaak gestoeld op optimistische veronderstellingen.
- De vertaling van het beoogde strategische beleggingsbeleid naar de daadwerkelijke beleggingsportefeuille heeft tot extra verliezen geleid, bovenop de verliezen die direct op het conto van de marktomstandigheden kunnen worden geschreven.
- Het vereist eigen vermogen wordt niet altijd correct vastgesteld, waardoor een goed zicht op het aan te houden eigen vermogen ontbreekt.
- Door tekortkomingen in de governance, uitbesteding en risicobeheersing zijn pensioenfondsen kwetsbaar gebleken.

De bevindingen van de commissie Frijns komen dus voor een belangrijk deel overeen met de bevindingen van het DNB-beleggingsonderzoek.

Commissie Goudswaard: "Pensioenstelsel thans onvoldoende toekomstbestendig"

De commissie Goudswaard concludeert dat Nederland een uniek stelsel van aanvullende pensioenen heeft. De collectiviteit, solidariteit en verplichtstelling maken vormen van verzekeren mogelijk die in de markt niet (gemakkelijk) te realiseren zijn. Maar de oplopende kosten en de waargenomen kwetsbaarheid voor schokken op de financiële markten roepen vragen op over de toekomstbestendigheid van het stelsel. In vergelijking met andere landen is Nederland beter voorbereid op de vergrijzing, maar de kosten van de aanvullende pensioenen lopen sterk op en de premie moet fors verder stijgen om het huidige ambitieniveau in de toekomst vast te kunnen houden. Onder invloed van een dalende rente en stijgende aandelenkoersen ontkwamen pensioenfondsen er niet aan om meer risico's te gaan nemen, maar zijn ze tegelijkertijd steeds minder goed in staat om de risico's op te vangen. Het risico komt meer en meer bij de deelnemers te liggen. Het Nederlandse pensioenstelsel met de bestaande ambities en veronderstelde zekerheid is onvoldoende toekomstbestendig voor de uitdagingen waarvoor het staat (toenemende vergrijzing, stijgende levensverwachting en toenemende kwetsbaarheid voor financiële risico's). Voor het behoud van een collectief en solidair stelsel moeten keuzes worden gemaakt waarbij het van essentieel belang is dat sociale partners en de overheid de handen ineen slaan.

Commissie Don: evaluatie parameters FTK

In artikel 144 van de Pensioenwet en artikel 139 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling is vastgelegd dat de parameters FTK iedere drie jaren moeten worden getoetst in relatie tot de financieel-economische ontwikkelingen in het verleden en in de toekomst. Deze parameters hebben betrekking op de minimale verwachtingswaarden voor de groeivoeten van het loon- of prijsindexcijfer, het maximaal te hanteren verwachte rendement op vastrentende waarden, de maximaal te hanteren risicopremies op onder andere aandelen en onroerend goed en de toekomstige rentetermijnstructuur voor de disconteringsvoet binnen de continuïteitsanalyse. De parameters zijn van belang bij het vaststellen van de kostendeckende premie van pensioenfonds en bij de financieel-economische uitgangspunten die in herstelplannen en de continuïteitsanalyse mogen worden gehanteerd.

In genoemde wetsartikelen is tevens vastgelegd dat de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het advies van een commissie zal inwinnen, bestaande uit een vertegenwoordiger van DNB, van het Centraal Planbureau (CPB) en twee leden op voordracht van een Stichting van de Arbeid. Daarnaast dient er een onafhankelijk lid aangewezen te worden, die tevens de rol van onafhankelijk voorzitter kan vervullen. Dat is inmiddels voor de eerste keer gebeurd.

De Commissie parameters FTK (ofwel de Commissie Don) heeft in september 2009 haar advies aan minister Donner (SZW) uitgebracht. Het is een verdeeld advies geworden; de verdeeldheid is gelegen in het maximale veronderstelde aandelenrendement dat door de pensioenfonds mag worden gebruikt (een van de parameters).

Minister Donner heeft het advies gestuurd aan de Tweede Kamer. De minister merkt daarbij op dat de pensioenfonds voor de premievaststelling voor volgend jaar nog kunnen uitgaan van de thans geldende parameters. Dit met het oog op de huidige economische situatie en de positie waarin veel pensioenfonds momenteel verkeren. Herziening van de parameters komt aan de orde in het overleg medio 2010 met de STAR en de pensioenkoepels.

Gevolgen voor Stichting Sportfondsen Pensioenfonds

Het bestuur heeft met belangstelling kennis genomen van de door de commissies gepresenteerde conclusies, maar heeft naar aanleiding hiervan vooralsnog geen acties ondernomen. Belangrijkste motivatie hierbij is de discussie omtrent de toekomst van volledig herverzekerde pensioenfonds (zie tevens hoofdstuk 'Herverzekerde pensioenfonds en omgang kredietrisico'). Het bestuur houdt de ontwikkelingen hieromtrent nauwlettend in de gaten. Zodra meer duidelijkheid bestaat omtrent dit onderwerp, zal het bestuur zich beramen over verder te nemen acties.

Notitie evaluatie FTK

Los van de evaluatie van de parameters FTK, heeft het Actuarieel Genootschap (AG) op 7 januari 2010 de notitie Evaluatie FTK gepubliceerd. Doel van de notitie is het leveren van adequate antwoorden en oplossingsrichtingen op de in de notitie 'Brede aanpak pensioenvraagstukken' van minister Donner d.d. 25 mei 2009 geformuleerde vragen.

Conclusie van de AG-werkgroep is dat de hoofdlijnen van het huidige FTK (marktwaardering van verplichtingen, solvabiliteitseisen en de regels rond premievaststelling en het toeslagenbeleid, met inbegrip van de continuïteitsanalyse) voldoen. Wel constateert de werkgroep een aantal verbeter- en aandachtspunten, die vooral toezien op de discrepantie tussen de korte- en langetermijn horizon respectievelijk tussen nominale en reële toezeggingen.

Kabinet en evaluatie FTK

Op woensdag 7 april 2010 heeft het kabinet zijn visie op de toekomst van het aanvullend pensioenstelsel gepubliceerd (waarover meer vermeld staat in onderstaande toelichting 'Gevolgen val kabinet Balkenende IV'), vergezeld door het Rapport evaluatie Financieel Toetsingskader.

Het kabinet is van mening dat sprake is van vier kernproblemen in het huidige FTK, die om een oplossing vragen. De oplossingsrichtingen die aansluiten bij de conclusies in de evaluatie van het FTK, vormen de inzet van het kabinet. Deze betreffen de volgende.

- Het beter zichtbaar maken van het spanningsveld tussen de reële ambitie van pensioenfondsen (het leveren van een waarde- of welvaartsvast pensioen) en het nominale kader in het FTK.
- Het verbeteren van het evenwicht tussen rendement en risico.
- Het wegnemen van de ongewenste gevolgen van de volatiliteit van dekkingsgraden.
- Het waarmaken van de nominale zekerheidsmaat van 97,5%.

Gevolgen val kabinet Balkenende IV

In de nacht van 19 op 20 februari 2010 kwam er een einde aan de coalitie CDA, PvdA en Christenunie en daarmee ook aan Balkenende IV.

De vraag is wat er nu gebeurt met belangrijke pensioendossiers, zoals het AOW. Gezien het feit dat het kabinet in zijn huidige vorm demissionair is, kan het kabinet niet veel doen. Grote thema's zullen naar alle waarschijnlijkheid over de verkiezingen heen getild gaan worden.

De vraag is ook wat de nieuwe regering met bestaande voorstellen gaat doen. Kortom, de onzekerheid over de grote pensioendossiers is met de val van het kabinet toegenomen.

Inzet kabinet voor de toekomst van aanvullend pensioenstelsel

Op woensdag 7 april 2010 heeft het kabinet haar visie op de toekomst van het aanvullend pensioenstelsel gepubliceerd, vergezeld door het Rapport evaluatie Financieel Toetsingskader. Op grond hiervan zal op korte termijn het gesprek met sociale partners worden aangegaan.

In het licht van de ontwikkelingen die zich aftekenen, gevoegd bij het beschadigde vertrouwen en de druk op de continuïteit van het stelsel deelt het kabinet de conclusie van de commissie Goudswaard dat het stelsel van tweede pijler pensioenen in haar huidige vormgeving niet toekomstbestendig is. Het kabinet meent dan ook dat niet langer gewacht kan worden met het nemen van maatregelen. Tegelijkertijd constateert het kabinet – samen met de commissie Goudswaard dat er goede mogelijkheden zijn om het stelsel aan te passen als sociale partners en overheid de handen ineen slaan. Het kabinet is ervan overtuigd dat met de nodige aanpassingen de sterke kanten van het stelsel behouden kunnen blijven. Een toekomstbestendig aanvullend pensioenstelsel zal in essentie enerzijds moeten waarborgen dat toezeggingen die aan deelnemers worden gedaan, beter worden nagekomen dan nu het geval is. Anderzijds zal het ook mogelijk moeten maken dat pensioenregelingen kunnen worden overeengekomen, waarbij de reële ambitie van een waarde- of welvaartsvast pensioen voorop staat, maar dan op basis van voorwaardelijke pensioenaanspraken die kunnen worden aangepast als de financiële positie van een pensioenfonds dat noodzakelijk maakt. Maar ook dat communicatie over de risico's richting de deelnemers voor huidige en toekomstige pensioenregelingen nog belangrijker wordt dan nu het geval is.

5.2. Pensioenregeling

5.2.1. Inhoud pensioenregeling

Het pensioenfonds verleent aanspraken op ouderdoms-, pre-, nabestaanden- en wezenpensioen. De aanspraken worden verkregen op basis van een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling.

Per 1 januari 2009 is een tweetal wijzigingen doorgevoerd in de pensioenregeling:

- De pensioenopbouw bij indiensttreding en dienstverlating wordt bepaald op basis van het aantal dagen dat de deelnemer in dienst is geweest, waarbij een maand wordt gesteld op 30 dagen.
- De regeling voor aspirant-deelnemers is afgeschaft. Deze regeling maakte het mogelijk dat medewerkers die jonger zijn dan 21 jaar en die nog geen pensioenrechten opbouwen, onder bepaalde voorwaarden wel aanspraak konden maken op een nabestaandenpensioen. Deze groep betreft voornamelijk parttimers die nog geen partner hebben en meestal uit dienst treden voordat zij de leeftijd van 21 jaar bereikt hebben. Door de verplichtingen op basis van de Pensioenwet zou het handhaven van deze regeling leiden tot een onevenredige stijging van de administratiekosten.

Per 1 januari 2010 zal de pensioenregeling vergaand afgestemd worden op de regeling van het bedrijfstakpensioenfonds, de Stichting Pensioenfonds Recreatie. In verband hiermee wordt de regeling als volgt aangepast:

- Het nabestaandenpensioen zal op risicobasis worden verzekerd.
- De premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid wordt gebaseerd op een 7 klassen-systeem.
- Deeltijdpensionering wordt mogelijk.
- De voorwaardelijke toeslagverlening van de actieve deelnemers wordt gebaseerd op de loonontwikkeling volgens de CAO Recreatie.
- De factoren voor de uitruil van ouderdomspensioen in nabestaandenpensioen zijn geactualiseerd.
- De factoren voor de uitruil van nabestaandenpensioen in ouderdomspensioen zijn geactualiseerd.

In de kernvergadering van 10 maart 2010 zijn bovenstaande wijzigingen goedgekeurd door de deelnemers en pensioengerechtigden. Namens de werkgevers heeft de directie van de Sportfondsen Groep instemming verleend.

5.2.2. Herverzekering

Het pensioenfonds heeft haar pensioenregeling herverzekerd bij AEGON Levensverzekering N.V. Het verzekeringstechnische risico is ondergebracht in een garantieovereenkomst die in de loop van 2004 door de invoering van de prepensioenregeling per 1 januari 2003 tussentijds verlengd is tot 31 december 2009. De herverzekeringsmaatschappij garandeert de tarieven tot en met de einddatum van de overeenkomst en daarna levenslang de op 31 december 2009 gefinancierde pensioenen.

In het kader van het aflopen van de huidige herverzekeringsovereenkomst heeft het bestuur van het pensioenfonds in het eerste kwartaal van 2009 offertes opgevraagd bij een aantal verzekeringsmaatschappijen, waaronder Aegon Levensverzekering N.V. De aanbieding van Aegon Levensverzekering N.V. is door het bestuur als beste beoordeeld, hetgeen aanleiding heeft gegeven tot het besluit om met deze verzekeringsmaatschappij te onderhandelen over een nieuwe herverzekeringsovereenkomst. Hoewel op hoofdlijnen overeenstemming is bereikt, is het onderhandelingsproces nog niet geheel afgerond. Naar verwachting zal het contract omstreeks 1 juli 2010 ondertekend worden.

Op basis van het huidige garantiecontract deelt het pensioenfonds in de technische resultaten welke de herverzekeraar behaalt. Jaarlijks wordt het resultaat op sterfte, arbeidsongeschiktheid en mutaties vastgesteld en gereserveerd. Op de einddatum van de overeenkomst heeft het fonds recht op een aandeel van 70% in het gecumuleerde en opgerente technische resultaat. Een eventueel negatief technisch resultaat komt ten laste van de herverzekeringsmaatschappij.

De verzekeraar heeft de tegenover de pensioenverplichtingen aangehouden beleggingen ondergebracht in een gesepareerd beleggingsdepot. Hierdoor ontvangt het pensioenfonds jaarlijks de overrente die met dit gesepareerd beleggingsdepot wordt gerealiseerd. Eventuele negatieve overrente wordt echter niet bij het pensioenfonds in rekening gebracht, maar doorgeschoven naar het volgende verslagjaar.

Bij het ingaan van de nieuwe overeenkomst (vanaf 1 januari 2010) zal negatieve overrente op dezelfde wijze worden verwerkt; het saldo van de negatieve overrente aan het eind van boekjaar 2009 (ad € 13.507.418) zal eveneens worden verrekend met toekomstige positieve resultaten.

5.2.3. Ontwikkelingen in de pensioenregeling

Per 1 januari 2009 zijn door het bestuur de volgende bedragen vastgesteld:

- De franchise per 1 januari 2009 bedraagt € 11.407 (1 januari 2008: € 11.172);
- De premiebijdrage van de aangesloten ondernemingen bedraagt 21,0% van het pensioengevend salaris (2008: 21,0%);
- De premiebijdrage van de werknemers bedraagt 9,5% van de pensioengrondslag (2008: 9,5%);
- De pensioenopbouw per jaar bedraagt 2,15% van de pensioengrondslag (2008: 2,15%).

In het kader van de afstemming van de pensioenregeling op de regeling van het BPF Recreatie, heeft het bestuur de volgende aanpassingen doorgevoerd per 1 januari 2010:

- De franchise per 1 januari 2010 bedraagt € 11.604;
- De premiebijdrage van de aangesloten ondernemingen bedraagt 19,4% van het pensioengrondslag;
- De premiebijdrage van de werknemers bedraagt 9,7% van de pensioengrondslag;
- De pensioenopbouw per jaar bedraagt 2,15% van de pensioengrondslag.

5.2.4. Premies

Kostendeekkende premie

Door het pensioenfonds is de kostendeekkende premie vastgesteld als het totaal van de kosten van de jaarlijkse pensioeninkoop (op grondslagen van de herverzekeringsovereenkomst) vermeerderd met de pensioenuitvoeringskosten (inclusief garantiekosten). Volgens de Pensioenwet dienen de kosten van pensioeninkoop als onderdeel van de kostendeekkende premie te worden vastgesteld op basis van dezelfde grondslagen als waarmee de marktwaarde van de voorziening pensioenverplichtingen wordt vastgesteld.

De doorsneepremie van het pensioenfonds is voldoende om deze kosten te financieren.

De hoogte van de kostendeekkende premie bedraagt voor 2009 € 6.348.233 (2008: € 5.330.126) en is als volgt bepaald:

	2009	2008
Kosten jaarlijkse pensioenopbouw	5.219.903	4.309.306
Opslag solvabiliteit *	0	0
Kosten pensioenuitvoering	549.456	475.393
Garantievergoeding	578.874	545.427
Totaal	<u>6.348.233</u>	<u>5.330.126</u>

Bij de bepaling van de kosten pensioenopbouw voor 2009 is uitgegaan van de opbouw op basis van marktwaarde; de kosten pensioenopbouw 2008 zijn bepaald op basis van de door herverzekeraar in rekening gebracht actuariële premie (op basis van 4%).

Ad * Vanwege de garantieovereenkomst met AEGON is deze opslag voor het fonds gelijk gesteld aan nihil.

Feitelijke premie

De totale jaarpremie voor de pensioenregeling bedraagt 21,0% van het pensioengevend salaris. De werknemersbijdrage is 9,5% van de pensioengrondslag.

Bij algehele arbeidsongeschiktheid van een deelnemer wordt vrijstelling van premiebetaling verleend, terwijl de pensioenopbouw in het pensioenfonds normaal wordt voortgezet. Bij een arbeidsongeschiktheidsgraad van 45% tot 65% respectievelijk 0% tot 45% wordt 50% respectievelijk 0% van de premie van betaling vrijgesteld. Ter verkrijging van de premievrijstelling dient de W.I.A. -beschikking (voorheen W.A.O.) aan het pensioenfonds te worden overgelegd.

De bij de aangesloten werkgevers in rekening gebrachte feitelijke premie bedraagt € 7.330.126 (2008: € 6.929.341).

5.2.5. Toeslagverlening (indexatie)

Het bestuur van het pensioenfonds heeft besloten om de opgebouwde pensioen- en prepensioenrechten van alle deelnemers per 1 januari 2010 niet te verhogen. Per 1 januari 2009 heeft eveneens geen verhoging van de opgebouwde pensioen- en prepensioenrechten plaatsgevonden.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft hiertoe besloten op grond van de slechte financiële positie van het fonds als gevolg van de wereldwijde financiële crisis.

Per ultimo 2009 is daarom geen 'nieuwe' voorziening getroffen voor de verhoging van de opgebouwde pensioen- en prepensioenrechten, anders dan voor de verhogingen met betrekking tot voorgaande jaren welke ultimo boekjaar administratief nog dienen te worden verwerkt; de voorziening voor verhogingen ultimo boekjaar bedraagt € 712.128 (2008: € 1.387.607).

Het bestuur zal voor wat betreft het toeslagenbeleid (indexatiebeleid) gebruik maken van de zogenaamde indexatiematrix variant D1. Hierbij vindt een voorwaardelijke toeslagverlening plaats op basis van een ex ante bepaalde maatstaf, waarbij het de ambitie is om jaarlijks de pensioenrechten en pensioenaanspraken aan te passen aan (bijvoorbeeld) de prijsontwikkeling. Hierbij moet geëxpliciteerd worden op welke wijze wordt bepaald hoe hoog de daadwerkelijke toekenning zal zijn. Uit een continuïteitsanalyse (ALM-studie) blijkt welke gemiddelde toekenning op de lange termijn realistisch is (ten opzichte van de maximale toeslag).

De voorwaardelijke toeslagverlening wordt gefinancierd uit overrendementen. De premie bevat dus geen opslag voor toeslagverlening. In het financieringsbeleid moet omschreven zijn op welke wijze de toeslag wordt toegekend. Aangetoond dient dan te worden dat toekenning realistisch is.

De premiekortingsgrens bij het fonds is gelijk aan de situatie waarin de technische voorzieningen en het vereist eigen vermogen volledig door waarden zijn gedekt en de waarden die nodig zijn om de toeslagambitie volledig te verwezenlijken aanwezig zijn.

Tot en met 31 december 2009 wordt op de pensioen- en prepensioenrechten en de pensioen- en prepensioenaanspraken jaarlijks toeslag verleend van maximaal de stijging van de consumenten prijsindex (CPI, alle huishoudens), zoals vastgesteld door het CBS. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre pensioen- en prepensioenrechten en pensioen- en prepensioenaanspraken worden aangepast, waarbij de hoogte van de beleidsdekkingsgraad bepalend is.

De beleidsdekkingsgraad wordt hierbij gedefinieerd als de verhouding tussen het vrije vermogen zoals wordt aangehouden in het gesepareerde beleggingsdepot ten opzichte van de voorziening pensioenverplichtingen op marktwaarde.

Het bestuur laat zich bij toeslagverlening leiden door onderstaand beleidskader:

Beleidsdekkingsgraad	Indexatie
DG \geq 135%	100% van CPI + eventueel extra indexatie
125% \leq DG < 135%	100% van CPI
115% \leq DG < 125%	50% van CPI
DG < 115%	geen indexatie

Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald.

Per 1 januari 2010 is de maatstaf voor de voorwaardelijke toeslagverlening aan de actieve deelnemers gewijzigd. Analoog aan de pensioenregeling van de Stichting Pensioenfonds Recreatie wordt op de pensioenaanspraken van de actieve deelnemers jaarlijks toeslag verleend van maximaal de loonontwikkeling volgens de CAO Recreatie. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre pensioenaanspraken worden aangepast, waarbij de hoogte van de dekkingsgraad bepalend is.

Het bestuur zal in 2010 onderzoeken of het beleidskader inzake de toeslagverlening nader dient te worden afgestemd op het toeslagbeleid van het BPF Recreatie.

De over de afgelopen jaren toegekende indexatie is als volgt:

	2010	2009	2008	2007	2006
Actieve deelnemers	0,00%	0,00%	1,50%	1,30%	1,60%
Gewezen en gepensioneerd deelnemers	0,00%	0,00%	1,50%	1,30%	1,60%
Prepensioenregeling	0,00%	0,00%	1,50%	1,30%	0,00%

Gedurende het boekjaar zijn de volgende indexaties van de opgebouwde pensioenaanspraken verwerkt:

- Indexatie actieve deelnemers per 1 januari 2008 met 1,5%;
- Indexatie prepensioen per 1 januari 2008 met 1,5%;
- Indexatie gewezen deelnemers (restant) per 1 januari 2008 met 1,5%.

Ter financiering van bovenstaande indexaties is aan de herverzekeraar een koopsom betaald ad € 692.662.

Ultimo boekjaar dienen de navolgende indexatie nog administratief te worden verwerkt:

- Indexatie arbeidsongeschikte deelnemers over de periode 1 januari 2002 tot en met 1 januari 2008 met (totaal) 16,74%.

Bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen ultimo boekjaar is reeds rekening gehouden met bovenstaande nog te verwerken indexaties.

5.2.6. Premies en koopsommen

Bij de aangesloten werkgevers is in rekening gebracht:

	2009	2008
Werkgeversgedeelte	5.312.442	5.040.036
Werknemersgedeelte	<u>2.017.684</u>	<u>1.889.305</u>
Totaal	<u>7.330.126</u>	<u>6.929.341</u>

In de aan de herverzekeringsmaatschappij af te dragen premies, stortingskoopsommen en koopsommen zijn opslagen opgenomen voor medeverzekering van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid, excasso-, administratie- en mutatiekosten. De betreffende premies en (stortings)koopsommen zijn opgenomen in de post 'Pensioenuitvoeringskosten'. Daarnaast dient hierbij tevens rekening gehouden te worden met de ultimo huidig en vorig boekjaar nog te verwerken mutaties (nagekomen mutaties en indexaties); dergelijke posten zijn in onderstaand overzicht afzonderlijk weergegeven (zie tevens hoofdstuk 13.8; toelichting op Pensioenuitvoeringskosten).

De herverzekeringsmaatschappij heeft in rekening gebracht, inclusief alle vermelde opslagen (dit betreft de conform de verzekeringsovereenkomst, op basis van de 4%-reserve, verschuldigde bedragen):

	2009	2008
Bruto premies	4.447.287	4.206.036
Indexatiekoopsommen	102.662	(195.930)
Overige koopsommen	50.143	104.678
Afkopen aan het pensioenfonds	(3.163)	(1.715)
Garantiekosten	578.874	545.427
Koopsom indexatie – niet TR-delend	<u>0</u>	<u>307</u>
Totaal	<u>5.175.803</u>	<u>4.658.803</u>

Indien bij bovenstaande door de herverzekeraar in rekening bedragen tevens rekening wordt gehouden met de pensioenuitvoeringskosten (2009: € 549.456, 2008: € 475.393) kan reeds worden gesteld dat de door het fonds in rekening gebrachte premie kostendekkend is. Echter, bovenstaande door herverzekeraar in rekening gebrachte bedragen bevat tevens de ten laste van het boekjaar komende indexatiekoopsom.

Indexatiekoopsommen wordt niet gefinancierd vanuit de premiebijdragen en dienen derhalve bij de toetsing van de kostendekkende premie buiten beschouwing te worden gelaten.

Indien de indexatiekoopsommen in deze vergelijking niet worden meegenomen kan worden gesteld dat de door het fonds in rekening gebrachte premie ruimschoots kostendekkend is.

5.2.7. Werkgevers- en deelnemersbestand

Op 31 december 2009 waren 69 (2008: 65) premiebetalende werkgevers aangesloten bij het pensioenfonds. Per 1 januari 2010 hebben een viertal accommodaties het pensioenfonds verlaten.

Het verloop van de deelnemers in het boekjaar is als volgt:

	Actieven*	Gewezen deel- nemers	Ouder- doms- pensioen	Nabestaan- den- pensioen	Wezen- pensioen
Stand per 31 december 2008	1.947	2.439	420	108	6
- Nieuwe toetredingen	850	0	0	0	0
- Herintredingen	14	-14	0	0	0
- Dienstverlating	-417	417	0	0	0
- Pensionering	-37	-32	69	7	4
- Waardeoverdrachten	0	-11	0	0	0
- Overlijden	-3	-2	-8	-5	0
- Afkoop / afloop	0	-5	0	0	0
- Overige oorzaken	0	0	1	-1	0
Stand per 31 december 2009	<u>2.354</u>	<u>2.792</u>	<u>482</u>	<u>109</u>	<u>10</u>

Ad * Waarvan 70 deelnemers (2008: 75) met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling.

5.3. Beleggingen

5.3.1. Beleggingsbeleid

De algemene doelstelling is een zo goed mogelijk rendement behalen binnen de randvoorwaarden van een aanvaardbaar risico.

Ten einde de beoogde pensioenuitkeringen op korte en lange termijn veilig te stellen, wenst het bestuur de toevertrouwde middelen op een verantwoorde en solide wijze te beleggen. Hoewel het rendement op de portefeuille een hoge prioriteit heeft, staan een defensief karakter van het beleggingsbeleid en een voorzichtige afweging van risico en rendement voorop.

Het pensioenfonds voert in overleg met de vermogensbeheerder en de actuaris een 'actieve' beleggingsstijl. Dit wil zeggen dat zal worden getracht op basis van marktvisie een hoger rendement te behalen dan de gekozen benchmark. Dit alles binnen de randvoorwaarden van een aanvaardbaar risico.

Het algemeen bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor het strategische beleggingsbeleid. Hieronder wordt verstaan de vaststelling van het doel en de stijl van het beleggingsbeleid, de strategische allocatie en bandbreedtes en de benchmarks.

De strategische allocatie is de verdeling van het vermogen over beleggingscategorieën waarbij op langere termijn optimalisatie van het rendement wordt verwacht. Randvoorwaarde is dat de pensioenverplichtingen nagekomen kunnen worden en het risico aanvaardbaar is. Om deze reden vindt spreiding over beleggingscategorieën plaats en worden minimum en maximum wegingen gehanteerd voor de beleggingscategorieën. In de beleggingsportefeuille waarin zowel zakelijke waarden als vastrentende waarden voorkomen wordt de voorkeur gegeven aan het nastreven van extra rendement via zakelijke waarden, omdat de beloning voor het gelopen risico veelal hoog is en wordt er gewerkt met een solide vastrentende beleggingsportefeuille.

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt tevens gebruikgemaakt van derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

5.3.2. Beleggingsresultaten

De beleggingen van het Pensioenfonds hebben een jaarrendement behaald van 12,16% na kosten. Het tactische beleid van AEGON heeft een positief rendement opgeleverd van 0,84% in 2009. De strategische renteafdekking middels het Long Duration Overlay Fund heeft een licht negatief effect gehad op de performance omdat de swaprente per saldo licht is gestegen in 2009. Aandelen lieten een goed absoluut rendement zien in 2009. Daarnaast deden vooral bedrijfsobligaties het erg goed in 2009.

	year to date			36 maanden			60 maanden		
	PF	BM	TW	PF	BM	TW	PF	BM	TW
Aandelen	29.56	31.06	- 1.15	- 8.61	- 6.55	- 2.20	1.52	2.80	- 1.24
Vastrentende waarden	6.81	4.95	1.77	5.00	5.05	- 0.04	4.01	3.97	0.04
Liquiditeiten									
Totaal excl. LDO (gewogen)	13.50	12.56	0.84	1.70	1.91	- 0.21	3.82	3.90	- 0.07
LDO	- 38.13			86.09			45.17		
Vastrentende waarden (incl. LDO)	5.20	4.82	0.36	6.87	6.16	0.67	5.12	4.63	0.46
Totaal na kosten (gewogen)	12.16	12.28	- 0.10	3.17	2.77	0.40	4.72	4.42	0.29

PF = portefeuille

BM = benchmark

TW = Toegevoegde waarde

5.3.3. Terugblik

Algemeen

In 2009 heeft een economisch herstel ingezet. De financiële markten lieten een krachtige opleving zien. Alle belangrijke regio's konden een positieve economische groei rapporteren. Wel beschouwen deskundigen het herstel nog als broos, waardoor centrale banken en overheden besloten hebben om hun stimuleringsmaatregelen vooralsnog intact te laten.

Alle risicovolle beleggingen hebben een positief rendement laten zien, maar ook staatsobligaties stegen in waarde.

Bijzonderheden

Bedrijven grepen in 2009 massaal de kans om hun balans te verbeteren; de activiteit op de markt van (hoogrentende) bedrijfsleningen sloeg records. Met dit herstel logenstraffen markten de extreem pessimistische verwachtingen aan het begin van het jaar: een depressie, deflatie (structurele prijsdalingen) en het mogelijk niet intact blijven van het financiële systeem. Dat de wereldeconomie aan dit doemscenario ontkwam, was vooral te danken aan de beleidsmakers.

Met talloze fiscale en monetaire maatregelen bestreden overheden en centrale banken de, door de kredietcrisis ontstane, vraaguitval. Dankzij hun maatregelen gingen ook de ontwrichte geld- en kapitaalmarkten geleidelijk weer functioneren. Economisch- en bedrijfsnieuws, dat positief bleef verrassen, droeg bij aan vertrouwensherstel.

Wereldwijde aandelen presteerden uitstekend. Opkomende markten versloegen Europa, de VS en Japan.

5.3.4. Vooruitzichten

Algemeen

Voor 2010 wordt een verbetering van de economische activiteit verwacht, een goede interesse in aandelen- en bedrijfsobligatiemarkten en een toenemend beroep van overheden en bedrijven op de kapitaalmarkt. Kortom: de vooruitzichten voor een aanhoudend herstel zijn gunstig, ondanks nog steeds grote onzekerheden.

Bijzonderheden

Naar verwachting zal de interesse voor staatsobligaties afnemen en de rente een licht stijgende trend vertonen. Ook technische indicatoren wijzen op een mogelijke rentestijging. Het marktsentiment zal naar verwachting gedomineerd worden door een hoge kapitaalvraag door overheden en een toegenomen risicobereidheid.

Wat zorgen baart is de situatie in Griekenland en andere Zuid-Europese landen, waaronder Portugal. De tekorten van een aantal overheden zijn sterk toegenomen en er moet veel schuld worden geherfinancierd. De ratingagencies hebben om die reden een aantal landen een lagere rating gegeven. Dit heeft in de eerste maanden van 2010 geleid tot een sterke vlucht naar veiligere staatsobligaties (Duitsland) en een vlucht uit bijvoorbeeld Griekenland. Op het moment van schrijven is het onrust op de markt van staatsobligaties nog niet gaan liggen.

Het monetaire en fiscale beleid wordt ingezet ter ondersteuning van het herstel van de economie. Wel wordt verwacht dat centrale banken een begin zullen maken met het terugdraaien van de ruim beschikbare liquiditeit. Naarmate het herstel vordert zal de inflatiedruk namelijk toenemen. Centrale Banken zullen op dat moment het rente instrument inzetten om de inflatie niet te ver op te laten lopen.

De economische context (herstel, forse liquiditeiten, relatief lage rentes) blijft voorlopig gunstig voor wereldwijde aandelenmarkten. Ook de verwachtingen voor bedrijfswinsten zijn gunstig, door kostenmaatregelen, maar ook door de sterke groei in opkomende markten.

De voornoemde onzekerheden houden verband met de, met schulden beladen, Amerikaanse consument, met hoge werkloosheid en beperkte loongroei. Dat kan de consumptie drukken in de VS, maar ook in de andere grote economieën. Ook de afbouw van de fiscale en monetaire crisismaatregelen kan zorgen voor onzekerheid. Een en ander houdt een risico in van tegenvallende economische cijfers, met name in de tweede helft van 2010.

De achilleshiel van het herstel is de arbeidsmarkt. In zowel de Verenigde Staten als Europa blijft de arbeidsmarkt zwak, waardoor de consumentenbestedingen vooralsnog beperkt blijven. Herstel van de consumentenbestedingen is een voorwaarde voor een bestendig economisch herstel.

5.4. Financiële resultaten en stand van zaken

5.4.1. Solvabiliteit en liquiditeit

Liquiditeit

Het pensioenfonds kan aan zijn verplichtingen op korte termijn voldoen doordat de premiebijdragen van de aangesloten ondernemingen meer dan 15,5% hoger zijn dan de kostendekkende premie.

Solvabiliteit

De financiële positie van het pensioenfonds komt tot uitdrukking in de zogeheten dekkingsgraad, die de verhouding aangeeft tussen het pensioenvermogen en de technische voorzieningen. Het pensioenvermogen is daarbij de som van de technische voorzieningen en het vermogen van het pensioenfonds.

Tot en met het boekjaar 2005 werd bij deze berekening een rekenrente van 4% gehanteerd voor de vaststelling van de VPV.

De dekkingsgraad bedraagt per ultimo 2009 118,5% (2008: 115,0%) op basis van de verhouding Eigen Vermogen + Pensioenverplichtingen versus Pensioenverplichtingen. Hierbij worden de pensioenverplichtingen gewaardeerd zoals in de jaarrekening (op actuele waarde).

Omdat het solvabiliteitsrisico volledig is afgedekt (garantiecontract) kent het fonds geen (Minimaal) Vereist Eigen Vermogen.

Uitkomsten solvabiliteitstoets

De financiële positie van het pensioenfonds is naar de mening van de certificerend actuaaris voldoende.

Herstelplan

Onder invloed van de financiële crisis is de dekkingsgraad van veel pensioenfondsen eind 2008 sterk gedaald. Deze fondsen moesten voor 1 april 2009 een lange- en een korte termijn herstelplan indienen bij DNB. Wat houden deze herstelplannen in?

Lange termijn herstelplan

Als de dekkingsgraad van een pensioenfonds onder het vereist eigen vermogen ligt, maar boven het minimaal eigen vermogen (105%), is er sprake van een reservetekort. Pensioenfondsen moeten in dat geval een lange termijn herstelplan opstellen. Dit plan bevat de concrete maatregelen waardoor het fonds binnen een termijn van maximaal vijftien jaar weer voldoet aan het vereist eigen vermogen. Door het herstelplan wordt voorkomen dat het herstel van een groot reservetekort naar achteren wordt verschoven.

Korte termijn herstelplan

Als een pensioenfonds minder eigen vermogen heeft dan het minimaal vereist eigen vermogen (105%), is er sprake van een situatie van onderdekking. Pensioenfondsen moeten in dat geval een korte termijn herstelplan opstellen. Het korte termijn herstelplan bevat de concrete maatregelen waardoor het fonds binnen een termijn van maximaal drie jaar weer gaat voldoen aan het minimaal vereist eigen vermogen. In geval van onderdekking kan niet worden geïndexeerd en wordt waardeoverdracht bemoeilijkt. Daarom is het in het belang van de deelnemers dat een dergelijke situatie tijdig wordt hersteld.

In 2009 heeft Minister Donner besloten tot de verlenging van de termijn voor korte termijn herstel van 3 naar 5 jaar.

Volledig herverzekerd

Gezien het feit dat het fonds volledig herverzekerd is en de rating van de herverzekeraar volgens de eisen van DNB voldoende is, hoeft het fonds ondanks een mogelijke situatie van onderdekking geen herstelplan op te stellen. Het bestuur is vanzelfsprekend continu bezig met het vormgeven van maatregelen die erop gericht zijn om de financiële situatie van het fonds te verbeteren.

5.4.2. Resultaat pensioenfonds

Het totaal resultaat over het boekjaar bedraagt € 5.169.428 (vorig jaar € 108.836). Voor het verkrijgen van inzicht in de verschillende verlies- en winstbronnen die tot dit resultaat hebben geleid is een actuariële analyse gemaakt. Het resultaat van deze analyse is in het onderstaande overzicht vermeld:

(Bedragen in euro)	2009	2008
Premiebijdragen werkgevers en werknemers	6.780.670	6.453.948
Kosten pensioenopbouw – garantiecontract	<u>(5.073.141)</u>	<u>(4.854.426)</u>
<i>Resultaat op premies</i>	<i>1.707.529</i>	<i>1.599.522</i>
Pensioenuitvoeringskosten	(549.456)	(475.393)
Bijdrage kosten (vanuit premiebijdragen)	<u>549.456</u>	<u>475.393</u>
<i>Resultaat op kosten</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Ontvangen en betaalde intrest	<u>168.609</u>	<u>48.219</u>
<i>Resultaat op intrest</i>	<i>168.609</i>	<i>48.219</i>
Uitkeringen aan deelnemers	(3.315.556)	(2.991.015)
Afkopen aan deelnemers	(40.059)	(30.408)
Uitkeringen herverzekering - garantiecontract	3.315.556	2.991.015
Afkopen klein pensioen – garantiecontract	<u>40.059</u>	<u>30.408</u>
<i>Resultaat op uitkeringen</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Binnenkomende waardeoverdrachten	16.741	2.499
Koopsommen waardeoverdrachten	(17.819)	(2.905)
Uitgaande waardeoverdrachten	(79.179)	(194.341)
Afkopen waardeoverdrachten	<u>90.442</u>	<u>218.644</u>
<i>Resultaat op waardeoverdrachten</i>	<i>10.185</i>	<i>23.897</i>
Toeslagverlening (niet vanuit premiebijdragen)	(102.662)	195.623
Uitkering overrente	2.946.854	(1.891.195)
Omvangskorting	9.873	30.359
Aandeel in technisch resultaat	410.883	102.065
Overige baten	<u>18.157</u>	<u>346</u>
<i>Overige resultaten</i>	<i>3.283.105</i>	<i>(1.562.802)</i>
Resultaat boekjaar	<u><u>5.169.428</u></u>	<u><u>108.836</u></u>

Met ingang van boekjaar 2009 worden de afkopen aan het pensioenfonds verantwoord als onderdeel van de post 'Kosten pensioenopbouw' en worden derhalve meegerekend tot het resultaat op premies. Deze afkopen hebben feitelijke betrekking op de jaarlijkse opbouw en dienen derhalve als zodanig te worden verantwoord in de analyse van het resultaat. Voorgaande jaren vormde deze post een onderdeel van het resultaat op uitkeringen.

De bate uit hoofde van toeslagverlening in 2007 betreft het verschil tussen de ultimo 2007 opgenomen schattingen en de in boekjaar 2008 verwerkte indexaties. Ultimo 2007 was nog sprake van een reserve voor toeslagverlening per 1 januari van het nieuwe jaar; ultimo 2008 is geen sprake van een indexatie per 1 januari van het nieuwe jaar.

De uitkering overrente heeft betrekking op het rendement wat aan het vrije vermogen wordt toegerekend. Deze middelen staan ter vrije beschikking van het fonds en staan niet ter dekking van een technische voorziening. Het in het boekjaar behaalde rendement (zowel positief als negatief) zal dan ook altijd (voor een evenredig deel) aan het vrije vermogen worden toegevoegd respectievelijk worden onttrokken.

5.4.3. Financiële vooruitzichten

De solvabiliteit van het fonds is in hoge mate afhankelijk van de ontwikkelingen op de financiële markten. Met name de ontwikkeling van de rentetermijnstructuur en de ontwikkeling op de aandelenmarkt zijn hierbij van belang. Het bestuur verwacht dat de onzekerheid op de financiële markten voorlopig zal aanhouden. Naar verwachting zal geen sprake zijn van een substantiële verbetering van de solvabiliteit op korte termijn. Het solvabiliteitsrisico is volledig afgedekt middels een garantiecontract met een herverzekeraar.

Als gevolg van de verlaging van de premiebijdragen van de aangesloten ondernemingen per 1 januari 2010, is het verschil tussen de premiebijdragen en de actuariële premie verkleind. Hierdoor zal de liquiditeit van het fonds naar verwachting gelijk blijven.

De onzekerheid op de financiële markten leidt ertoe dat geen betrouwbare voorspellingen kunnen worden gedaan over de hoogte het financiële resultaat.

Ten aanzien van het deelnemersbestand bestaat het risico van een dalend aantal aangesloten accommodaties.

De aangesloten ondernemingen worden geconfronteerd met concurrentie bij de aanbestedingen die plaatsvinden in het kader van contractverlengingen met de gemeenten waar zij gevestigd zijn. De ervaring leert dat onder andere geconcurrereerd moet worden op de premiebijdragen voor de pensioenregeling. Tot 2010 kende het Sportfondsen Pensioenfonds een aanzienlijk hogere werkgeverspremie dan het bedrijfstakpensioenfonds, het Pensioenfonds Recreatie.

Om leegloop van het pensioenfonds te voorkomen, heeft het bestuur besloten om de pensioenregeling en de premiestelling gelijk te stellen aan die van het BPF Recreatie.

Hierdoor is het risico van een dalend aantal deelnemers aanzienlijk verkleind.

5.5. Pension Fund Governance

Het bestuur van het pensioenfonds streeft als eindverantwoordelijke uitvoerder van de door sociale partners overeengekomen pensioenregeling naar een optimale kwaliteit, zorgvuldigheid en openheid met betrekking tot die uitvoering. Het bestuur onderschrijft dan ook de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance, hierna PFG) die de Stichting van de Arbeid in 2005 heeft vastgesteld en thans zijn opgenomen in de Pensioenwet (PW) en zal deze principes naleven.

Hieronder volgt een beschrijving van hoe het bestuur invulling heeft gegeven aan de diverse principes.

5.5.1. Transparantie, communicatie en openheid

Het bestuur geeft inzicht in de besluitvormingsprocedures. Geldige besluiten kunnen door het bestuur genomen worden in vergaderingen waarin ten minste de helft van het aantal bestuursleden aanwezig is. Bovendien dient er ten minste één werkgeversbestuurslid en één werknemersbestuurslid aanwezig te zijn.

Het bestuur publiceert jaarlijks een jaarverslag dat voldoet aan de eisen die het Burgerlijk Wetboek en de Raad voor de Jaarverslaggeving daaraan stellen. Het jaarverslag wordt tevens gedeponereerd bij de Kamer van Koophandel waar het pensioenfonds ingeschreven staat.

Geïnteresseerden kunnen de statuten en het pensioenreglement van het pensioenfonds opvragen bij het fonds.

In 2009 heeft het bestuur het communicatiebeleid van het fonds vastgelegd in een communicatiebeleidsplan en besloten tot het instellen van een communicatiecommissie. De communicatiecommissie heeft zich in het bijzonder beziggehouden met een zorgvuldige communicatie over de voorgestelde wijzigingen in de pensioenregeling en het premiebeleid. Naast een uitgebreide toelichting in de kernvergadering, zijn hiertoe informatiebijeenkomsten georganiseerd en is aan de belanghebbenden een brief gezonden. Tot slot zijn de deelnemers in de gelegenheid gesteld om aanvullend geïnformeerd te worden in een laatste informatiebijeenkomst, die een week voor de besluitvormende kernvergadering van 10 maart 2010 heeft plaatsgevonden.

Het bestuur van het fonds heeft besloten in 2009 geen gebruik te maken van het toeslagenlabel. In overleg met een communicatie adviesbureau zijn brieven opgesteld over het toeslagenbesluit 2008 en 2009. Deze brieven zijn in februari 2010 aan alle belanghebbenden verzonden.

5.5.2. Bestuur

Integere bedrijfsvoering

Het beleid van het bestuur van het fonds is gericht op een integere bedrijfsvoering. Deze verantwoordelijkheid is vastgelegd in artikel 143 van de PW. Dit houdt onder meer in:

- een adequate administratieve organisatie en interne controle (AO/IC) en risicobeheersing;
- een analyse en beheersing van integriteitsrisico's;
- het voorkomen van belangenverstremgeling;
- een duurzame beheersing van (financiële) risico's.

Deze zaken zijn onder meer uitgebreid vastgelegd in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN), de gedragscode van het fonds en in het jaarverslag.

Functioneren van het bestuur

Het bestuur evalueert (jaarlijks) zijn functioneren zowel collectief als individueel aan de hand van een model.

5.5.3. Verantwoordingsorgaan

Het fonds heeft een verantwoordingsorgaan ingesteld waaraan het bestuur (ten minste één keer per jaar) verantwoording aflegt over het gevoerde beleid. In dit verantwoordingsorgaan zijn actieve deelnemers, pensioengerechtigden en de aangesloten werkgevers evenredig vertegenwoordigd. In het jaarverslag wordt het oordeel van het verantwoordingsorgaan weergegeven alsmede de reactie van het bestuur van het fonds hierop. Hierbij wordt verwezen naar hoofdstuk 3.

Het reglement van het verantwoordingsorgaan en de hierop gewijzigde fondsstatuten zijn per 1 januari 2008 van kracht geworden. De benoeming van de leden van het verantwoordingsorgaan heeft plaatsgevonden in de vergadering van het algemeen bestuur van 16 januari 2008.

Er zijn op dit moment geen vacatures in het verantwoordingsorgaan.

5.5.4. Intern toezicht

Het algemeen bestuur heeft voor de inrichting van het intern toezicht gekozen voor het model 'One Tier Board'. Het algemeen bestuur houdt kritisch toezicht op het dagelijks bestuur van het pensioenfonds. Het dagelijks bestuur bestaat uit twee leden (zowel uit de werkgevers- als de werknemerszijde) welke door het algemeen bestuur worden benoemd.

De zittingstermijn van de leden van het dagelijks bestuur wordt bepaald door het algemeen bestuur.

5.5.5. Deskundigheidsbevordering

Ieder bestuur moet, om inzicht te krijgen in het deskundigheidsniveau van de individuele bestuursleden en te bepalen welk bestuurslid op een bepaald gebied nog opleiding nodig heeft, beschikken over een deskundigheidsplan. Het bestuur van het fonds beschikt reeds enige jaren over een deskundigheidsplan. In dit plan is per bestuurslid aangegeven in welke mate de deskundigheid aanwezig is en of op een bepaald terrein vergroting van de deskundigheid noodzakelijk is. Met het wettelijk incorporeren van de principes voor goed pensioenfondsbestuur is deskundigheidsbevordering meer dan voorheen een dynamisch onderwerp geworden. Dit is ook terug te vinden in de nieuwe opzet van het deskundigheidsplan.

Het bestuur bepaalt zelf hoe het benodigde deskundigheidsniveau bereikt zal worden. Concreet wordt daarom een opleidingstraject in het deskundigheidsplan opgenomen. Het deskundigheidsplan wordt jaarlijks aangepast en bevat voor wat de periode evaluatie betreft objectieve criteria.

Het bestuur heeft besloten om ook het Verantwoordingsorgaan in het deskundigheidsplan op te nemen. Een en ander heeft ultimo 2008 een nadere invulling gekregen.

In 2009 is de deskundigheid van de bestuursleden getoetst door middel van de SPO Kennisreflector. Hoewel is vastgesteld dat de deskundigheid van het bestuur als geheel voldoende is, heeft het bestuur gemeend dat het wenselijk is om het kennisniveau van de bestuursleden op enkele onderwerpen te verhogen.

5.5.6. Vergoedingsregeling

De voorzitter ontvangt een vaste vergoeding. De overige bestuursleden hebben recht op vacatiegeld voor het deelnemen aan bestuursvergaderingen en aan andere bijeenkomsten waar hun aanwezigheid gewenst is. Reis- en verblijfskosten door de bestuursleden in de uitoefening van hun functie gemaakt, worden vergoed. Ook de leden van het verantwoordingsorgaan hebben recht op vacatiegeld.

Ten aanzien van de hoogte van de vergoedingen geldt dat de zogenaamde SER-vergoedingen worden gevolgd.

5.5.7. Geschillenprocedure

Het fonds heeft een geschillenprocedure opgesteld. Geschillen kunnen worden ingediend bij de secretaris van de Commissie van Beroep.

5.6. Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Het bestuur is van mening dat het pensioenfonds een maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft. Hierin past ook maatschappelijk verantwoord beleggen.

Dat betekent dat het bestuur de mening heeft dat het pensioenfonds niet belegt in ondernemingen die in strijd handelen met deze maatschappelijke verantwoording. AEGON, als vermogensbeheerder van het pensioenfonds, onderschrijft deze visie. De beleggers van AEGON sluiten met hun beleggingsbeleid aan bij de Code of Conduct die AEGON wereldwijd voert. Deze (hoge) standaarden gelden voor de bedrijven waarin AEGON belegt. De beleggingen volgens deze Code of Conduct sluiten actieve beleggingen in bedrijven die clusterbommen en chemische wapens produceren, ernstige milieuverontreinigende bedrijven en bedrijven die kinderarbeid toestaan uit.

Hierbij past de kanttekening dat de verschillende Social Responsible Indices verschillende maatstaven hanteren in hun definitievorming. En ook deskundige wetenschappers op dit gebied blijken nauwelijks in staat exact te formuleren hoe in hun ogen de grenzen van toelaatbare gradaties getrokken kunnen worden. Gezien het feit dat het maatschappelijk verantwoord beleggen sectorbreed een actueel onderwerp van gesprek is, volgt het bestuur de ontwikkelingen op dit gebied nauwlettend.

Amsterdam, 30 juni 2010

R.P. van Leeuwen
Voorzitter

A.J. Witvoet
Secretaris

Jaarrekening

6. Balans per 31 december 2009

(Bedragen in euro en na bestemming van het resultaat)

Activa		2009	2008
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen			
Garantiecontracten	12.2.1	127.355.439	122.813.926
Overige vorderingen uit hoofde van herverzekeringsdeel technische voorzieningen	12.2.3	416.617	1.005.734
		<u>127.772.056</u>	<u>123.819.660</u>
Vorderingen en overlopende activa			
Vorderingen uit herverzekering	12.3.1	22.858.966	16.989.514
Overige vorderingen	12.3.2	571.648	641.206
		<u>23.430.614</u>	<u>17.630.720</u>
Overige activa			
Liquide middelen	12.4.1	89.218	51.484
Totaal activa		<u><u>151.291.888</u></u>	<u><u>141.501.864</u></u>

Passiva		2009	2008
Stichtingskapitaal en reserves			
Stichtingskapitaal	12.5.1	8	8
Wettelijke en statutaire reserves	12.5.2	23.144.988	17.386.443
Bestemmingsreserves	12.5.3	416.617	1.005.734
		<u>23.561.613</u>	<u>18.392.185</u>
Technische voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	12.6.1	127.355.439	122.813.926
Overige schulden en overlopende passiva			
Overige schulden	12.7.1	374.836	295.753
		<u>374.836</u>	<u>295.753</u>
Totaal passiva		<u>151.291.888</u>	<u>141.501.864</u>

7. Staat van baten en lasten over 2009

(Bedragen in euro)

Staat van Baten en Lasten		2009	2008
BATEN			
Premiebijdragen	13.1	7.330.126	6.929.341
Baten uit herverzekering	13.2	6.723.225	1.262.652
Overige baten	13.3	186.766	94.491
Totaal baten		14.240.117	8.286.484
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	13.4	3.355.615	3.021.423
Pensioenuitvoeringskosten	13.5	549.456	475.393
- Pensioenopbouw	13.6.1	4.259.955	4.045.554
- Indexering en overige toeslagen	13.6.2	121.837	(147.177)
- Rentetoevoeging	13.6.3	4.353.397	4.298.520
- Onttrekking voor pensioenuitkeringen	13.6.4	(3.355.615)	(3.021.423)
- Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	13.6.5	(60.361)	(56.732)
- Wijziging marktrente	13.6.6	(5.304.850)	22.165.447
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	13.6.7	(72.623)	(218.644)
- Wijziging uit hoofde van actuariële uitgangspunten	13.6.8	5.133.329	0
- Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	13.6.9	(533.556)	(102.033)
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		4.541.513	26.963.512
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	13.7	(4.541.513)	(26.963.512)
Kosten pensioenopbouw	13.8	5.175.803	4.658.803
Saldo overdracht van rechten	13.9	(10.185)	(23.897)
Overige lasten	13.10	0	45.926
Totaal lasten		9.070.689	8.177.648
Saldo baten en lasten		5.169.428	108.836

Bestemming van resultaat	2009	2008
Mutatie Algemene Reserve	4.758.545	6.771
Mutatie Reserve technische winstdeling	<u>410.883</u>	<u>102.065</u>
Totaal bestemming van het resultaat	<u>5.169.428</u>	<u>108.836</u>

8. Kasstroomoverzicht over 2009

(Bedragen in euro)

	2009	2008
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	7.296.096	6.728.240
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	66.787	161.938
Betaalde pensioenuitkeringen	(3.417.943)	(3.068.996)
Betaald in verband met overdrachten van rechten	(79.180)	(194.341)
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	(839.979)	(433.505)
Ontvangen uitkeringen van herverezekeraars	(38.161)	(281.143)
	2.987.620	2.912.193
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossing van beleggingen	28.775.995	20.633.898
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	2.240.150	8.122.953
Aankopen van beleggingen	(34.027.055)	(31.705.652)
Betaalde kosten van vermogensbeheer	23.613	37.055
	(2.987.297)	(2.911.746)
Mutatie liquide middelen	323	447
Liquide middelen ultimo *	(45.651)	(45.974)
Liquide middelen primo *	(45.974)	(46.421)
Mutatie liquide middelen	323	447

Ad *

Bij de bepaling van de saldi liquide middelen wordt zowel uitgegaan van de bedragen welke zijn verantwoord onder de overige activa (saldo ultimo 2009: € 89.218, saldo ultimo 2008: € 51.484, zie tevens hoofdstuk 12.4.1), als de liquide middelen welke worden aangehouden voor beleggingen (saldo ultimo 2009: negatief € 134.869, saldo ultimo 2008: negatief € 97.458, zie tevens hoofdstuk 12.2.2), zoals opgenomen in de toelichting op het herverezekeringsdeel technische voorzieningen.

Ondanks dat deze laatste niet afzonderlijk op de balans tot uitdrukking komt, wordt deze meegenomen in bovenstaande opstelling, teneinde een beter inzicht te geven in de totale kasstroom van het fonds.

9. Toelichtingen

9.1. Herverzekering

Het pensioenfonds heeft voor een periode van vijf jaar zijn pensioenregeling herverzekerd bij AEGON Levensverzekering N.V. Het verzekeringstechnische risico is ondergebracht in een garantie-overeenkomst die in de loop van 2004 door de invoering van de prepensioenregeling per 1 januari 2003 tussentijds verlengd is tot 31 december 2009. De herverzekeringsmaatschappij garandeert de tarieven tot en met de einddatum van de overeenkomst en daarna levenslang de op 31 december 2009 gefinancierde pensioenen.

Het pensioenfonds deelt in de technische resultaten welke de herverzekeraar behaalt. Jaarlijks wordt het resultaat op sterfte, arbeidsongeschiktheid en mutaties vastgesteld en gereserveerd. Op de einddatum van de overeenkomst heeft het fonds recht op een aandeel van 70% in het gecumuleerde en opgerente technische resultaat. Een eventueel negatief technisch resultaat komt ten laste van de herverzekeringsmaatschappij.

De verzekeraar heeft de tegenover de pensioenverplichtingen aangehouden beleggingen ondergebracht in een gesepareerd beleggingsdepot. Hierdoor ontvangt het pensioenfonds jaarlijks de overrente die met dit gesepareerd beleggingsdepot wordt gerealiseerd. Eventuele negatieve overrente wordt echter niet bij het pensioenfonds in rekening gebracht, maar inclusief 4% intrest, doorgeschoven naar het volgende verslagjaar.

In het kader van het aflopen van de huidige herverzekeringsovereenkomst heeft het bestuur van het pensioenfonds in het eerste kwartaal van 2009 offertes opgevraagd bij een aantal verzekeringsmaatschappijen, waaronder Aegon Levensverzekering N.V. De aanbieding van Aegon Levensverzekering N.V. is door het bestuur als beste beoordeeld, hetgeen aanleiding heeft gegeven tot het besluit om met deze verzekeringsmaatschappij te onderhandelen over een nieuwe herverzekeringsovereenkomst (wederom in de vorm van een garantiecontract). Hoewel op hoofdlijnen overeenstemming is bereikt, is het onderhandelingsproces nog niet geheel afgerond. Naar verwachting zal het contract omstreeks 1 juli 2010 ondertekend worden.

Vrij vermogen

Het pensioenfonds beschikt ultimo 2009 over een vrij vermogen dat bij de herverzekeraar is belegd in een gesepareerd beleggingsdepot van € 18.035.639 (2008: € 15.151.350).

Over dit vrij vermogen kan door het pensioenfonds te allen tijde vrij worden beschikt. Jaarlijks wordt op basis van het rendement van het beleggingsdepot een intrestbijschrijving aan dit vrije vermogen gedaan. Volgens de nieuwe richtlijnen RJ 610 is deze post opgenomen als onderdeel van de vordering op de herverzekeraar.

Negatieve overrente

De (opgerente) negatieve overrente binnen het huidige garantiecontract met herverzekeraar AEGON bedraagt ultimo 2009 € 13.507.418 (2008: € 20.206.058), waarbij reeds rekening is gehouden met de activering van de negatieve overrente over het lopende boekjaar. Omdat er sprake is van een garantiecontract, wordt negatieve overrente niet rechtstreeks ten laste van het pensioenfonds gebracht, maar verrekend met mogelijke positieve toekomstige overrentes (na aftrek van de intrestbijschrijving aan het vrije vermogen). Voor deze intrestgarantie die met herverzekeraar is overeengekomen, is een garantievergoeding verschuldigd.

9.2. Technische winstdeling

In afwijking tot de verwerking tot en met boekjaar 2004, wordt de technische winstdeling met ingang van boekjaar 2005 jaarlijks in het resultaat van het pensioenfonds verantwoord (op het moment van ontstaan) en niet op het moment van uitkering na afloop van de winstdelingsperiode (1 januari 2010). Het 70% aandeel in het door de herverzekeraar gereserveerde (opgerente) technisch resultaat bedraagt ultimo boekjaar 2009 € 1.416.617 (ultimo 2008: € 1.005.734) en staat als activapost 'Overige vorderingen uit hoofde van herverzekeringsdeel technische voorzieningen' op de balans en onder 'Baten uit herverzekering' in de Staat van baten en lasten. Het gaat hierbij om een voorwaardelijke niet direct opeisbare vordering. Het jaarlijkse aandeel in het technisch resultaat wordt vanuit de winstbestemming toegevoegd c.q. onttrokken aan de 'Reserve technische winstdeling'.

In verband met de beëindiging van de winstdelingsperiode is reeds een voorschot ad € 1.000.000 aan het fonds uitgekeerd; deze post is verantwoord als onderdeel van de rekening-courantverhouding met de herverzekeraar. Op verzoek van het fonds wordt momenteel door de herverzekeraar onderzoek gedaan naar een aantal arbeidsongeschiktheidsgevallen welke mogelijk nog in de afgelopen winstdelingsperiode dienen te worden verwerkt. In afwachting van de resultaten van dit onderzoek is het restant van het technisch resultaat (ad € 416.617) nog niet uitgekeerd; deze post is ultimo boekjaar als niet direct opeisbare vordering op de herverzekeraar verantwoord.

10. Toelichting grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

10.1. Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ610), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Voor zover niet anders vermeld worden activa en passiva op nominale waarde gewaardeerd. Activa en passiva in vreemde valuta worden gewaardeerd tegen de koersen per balansdatum. De hieruit voortvloeiende koersverschillen worden in de staat van baten en lasten verantwoord.

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

10.2. Presentatiewijziging

In het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen (en het herverzekeringsdeel technische voorzieningen) worden de afkopen aan het pensioenfonds met ingang van boekjaar 2009 verantwoord als (negatief) onderdeel van de pensioenopbouw. In voorgaande jaren werden deze afkopen verantwoord als onderdeel van de pensioenuitkeringen. Aangezien de afkopen aan het pensioenfonds feitelijk een correctie op de premie betreffen (en derhalve onderdeel vormen van de pensioenopbouw) geeft de in het boekjaar gekozen presentatie een juister beeld van het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen. De vergelijkende cijfers zijn overeenkomstig aangepast. Deze presentatiewijziging heeft geen invloed op de hoogte van het resultaat over 2008 of op de hoogte van het eigen vermogen ultimo 2008.

10.3. Opname in de balans of staat van baten en lasten

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

10.4. Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en de regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

10.5. Belastingen

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

10.6. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Vorderingen uit het herverzekeringscontract die classificeert als garantiecontract worden gelijk gesteld aan de hiertegenover staande Voorziening voor pensioenverplichtingen. Bij de waardering van de vordering wordt rekening gehouden met de kredietwaardigheid van de herverzekeraar middels een afslag voor kredietrisico.

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringsovereenkomsten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

In de toelichting op de balans dient, indien sprake is van een verzekeringscontract waarvoor een gesepareerd beleggingsdepot wordt aangehouden, het verloop van de beleggingen zichtbaar wordt gemaakt. Voor de grondslagen van die verloopoverzichten gelden de volgende waarderingsgrondslagen:

Obligaties, hypotheek en aandelen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Voor de participaties in AEGON fondsen betekent dit, dat de intrinsieke waarde per participatie als basis voor de berekening van de actuele waarde wordt gehanteerd.

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

Alle resultaten, zowel gerealiseerde als ongerealiseerde, worden onmiddellijk ten gunste respectievelijk ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

10.7. Vorderingen en overlopende activa

Voor zover noodzakelijk wordt op de vorderingen en overlopende activa een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

10.8. Voorziening pensioenverplichtingen

De Voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (indexatie)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de markttrente.

Bij de berekening van de Voorziening voor pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling van betaling wegens arbeidsongeschiktheid is verleend.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- a. De rentevoet is de DNB yield curve per einde jaar (rentetermijnstructuur).
- b. De sterftetekansen zijn ontleend aan de AG prognosetafel 2005-2050 (sterftetafel 1-1-2007 (2004-2009)), waarbij de leeftijd voor mannen zowel tot de pensioendatum, als na de pensioendatum met twee jaar wordt verlaagd, voor vrouwen geldt een leeftijdsdeling van 1 jaar voor zowel voor als na de pensioendatum. Voor het weduwen- en weduwnaarspensioen wordt over de gehele duur geen leeftijdscorrectie toegepast.

- c. In verband met de verdere ontwikkeling van overlevingsgrondslagen is op basis van de eind december 2009 door het Actuarieel Genootschap gepubliceerde tafel AG 2003-2008 en de overeenkomstige tafel van de AG-prognosetafel een extra verhoging van 4,2% vastgesteld, teneinde te anticiperen op deze verdere ontwikkeling.
- d. Voor het partnerpensioen is aangenomen dat de partner drie jaar jonger is dan de verzekerde man en drie jaar ouder is dan de verzekerde vrouw.

- e. Voor mannen worden de volgende gehuwdheidsfrequenties toegepast:

Leeftijd	Gehuwdheidsfrequentie
tot 18 jaar	0
van 18 tot 25 jaar	$0,01 + 0,07 (x-18)$
van 25 tot 35 jaar	$0,50 + 0,04 (x-25)$
van 35 tot 65 jaar	0,90
van 65 jaar en hoger	1

Voor vrouwen worden de volgende gehuwdheidsfrequenties toegepast:

Leeftijd	Gehuwdheidsfrequentie
tot 18 jaar	0
van 18 tot 25 jaar	$0,05 + 0,10 (y-18)$
van 25 tot 30 jaar	$0,75 + 0,02 (y-25)$
van 30 tot 50 jaar	0,85
van 50 tot 65 jaar	$0,85 - 0,01 (y-50)$
van 65 jaar en hoger	1

- f. De netto premiereserve wordt verhoogd met een excassoreserve van 1,75% van de netto premiereserve.
- g. De schadevoorziening voor verzekerden met vrijstelling van premiebetaling wegens arbeidsongeschiktheid is bepaald als de bruto koopsom voor het nog niet gefinancierde gedeelte van de verzekering.

10.9. Algemene kosten

De kosten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

10.10. Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

11. Risicobeheer en derivaten

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor de de aangesloten werkgevers en de deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele indexatie van opgebouwde pensioenrechten.

In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen

- Beleggingsbeleid;
- Premiebeleid;
- Herverzekeringsbeleid;
- Indexatiebeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyse ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruik gemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in de jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (belegging)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

11.1. Actuariële risico's

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden en arbeidsongeschiktheid.

Langlevensrisico

Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld is verondersteld bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Ondanks dat voor de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen wordt uitgegaan van prudente sterftekansen, blijft de kans aanwezig dat langer pensioen moet worden uitgekeerd dan is voorzien.

Kortlevensrisico

De kans bestaat dat een deelnemer in het pensioenfonds komt te overlijden en een nabestaanden en/of wezenpensioen ingaat, waarvoor een extra toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen moet plaatsvinden. Dit noemen we het kortlevensrisico.

Zowel het langlevens- als kortlevensrisico is volledig herverzekerd op grond van de met de herverzekeraar gesloten verzekeringsovereenkomst. Dit betekent dat negatieve gevolgen uit hoofde van dit risico voor rekening van de verzekeraar komen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat voorzieningen moeten worden getroffen in verband met arbeidsongeschiktheid van deelnemers waardoor vrijstelling van premiebetaling en/of een arbeidsongeschiktheidspensioen wordt toegekend. Als de mutatie van de voorziening voor arbeidsongeschiktheid in een jaar uitgaat boven de beschikbare premie(opslag) is sprake van een verlies op arbeidsongeschiktheidsrisico.

Het arbeidsongeschiktheidsrisico is volledig herverzekerd op grond van de met de herverzekeraar gesloten verzekeringsovereenkomst. Dit betekent dat negatieve gevolgen uit hoofde van dit risico voor rekening van de verzekeraar komen.

11.2. Belangrijkste beleggingsrisico's

Marktrisico

Marktrisico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen, commodities, private equity en vastgoed) verandert door veranderingen in de marktprijzen voor deze waarden. Het structurele marktrisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Daarin wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. De feitelijke beleggingsmix mag binnen vastgestelde bandbreedtes afwijken van de ALM-beleggingsmix. Voor de beheersing van het marktrisico in samenhang met het renterisico wordt gebruik gemaakt van actieve weging van de diverse assetcategorieën en incidenteel gebruik van derivaten.

Valutarisico

De koersverschillen van buitenlandse valuta's ten opzichte van de euro zijn van invloed op het vermogen van het pensioenfonds. Het valutarisico behoeft alleen voor de zakelijke waarden naar euro's afgedekt te worden; deze afdekking heeft per 1 december 2007 plaatsgevonden.

11.3. Toeslagenrisico

Het bestuur van het pensioenfonds heeft de ambitie de pensioenen te indexeren. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de indexatietoezegging voorwaardelijk is.

De zogenaamde reële dekkingsgraad geeft zicht op de mate waarin kan worden geïndexeerd (ook wel aangeduid als de indexatieruimte). Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden onvoorwaardelijke nominale pensioenverplichtingen verdisconteerd tegen een reële, in plaats van een nominale rentetermijnstructuur. Omdat er op dit moment geen markt voor financiële instrumenten aanwezig is waaruit de reële rentetermijnstructuur kan worden afgeleid, wordt gebruik gemaakt van een benaderingswijze.

De nominale rente kan worden verminderd met een bepaald (vast) percentage dat de streefindexatie op lange termijn weergeeft. Ook kan gebruik worden gemaakt van de verwachte loon- of prijsinflatie (afhankelijk van het indexatiereglement).

11.4. Risico van financiële instrumenten

Het pensioenfonds heeft een garantiecontract bij AEGON Levensverzekering N.V. hetgeen betekent dat zij niet is blootgesteld aan prijsrisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, kasstroomrisico en operationeel risico voor zover deze risico's samenhangen met de in het contract opgenomen financiële instrumenten.

Systeemrisico

Systeemrisico is het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale financiële markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van de beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds participeert, niet langer verhandelbaar zijn en zelfs hun waarde verliezen. Dit risico is voor het pensioenfonds, evenals voor andere marktpartijen, niet beheersbaar.

11.5. Overige risico's

Matchingrisico

Dit is het verschil in rentegevoeligheid tussen de beleggingsportefeuille enerzijds en de verplichtingen anderzijds. In beginsel hebben de verplichtingen, vanwege de lange looptijden, een hogere rentegevoeligheid dan de obligaties in de beleggingsportefeuille. Een daling van de rente leidt dan tot een stijging van de verplichtingen, die slechts gedeeltelijk wordt goedge maakt door een stijging van de waarde van de obligatieportefeuille. Om dit risico te beheersen worden de beleggingen zo goed mogelijk afgestemd op de rentegevoeligheid van de verplichtingen. Dit is gedaan door toevoeging van het Long Duration Overlay Fund (LDO) aan de reeds bestaande portefeuille.

Bestuursrisico

Onder het bestuursrisico wordt het risico verstaan, dat het bestuur op deelgebieden qua kennis en know how tekort schiet, dit al dan niet veroorzaakt door niet voorziene bestuursvacatures. Dit risico wordt binnen de huidige opzet van het pensioenfonds beheersbaar geacht, mede gezien het feit dat het bestuur wordt bijgestaan door een actuair en beleggingsadviseur, alsmede op financieel gebied door een extern accountant.

Wel zal het bestuur – mede in het kader van Pension Fund Governance én ter beheersing van dit risico - extra aandacht besteden aan de benodigde deskundigheid.

Bestuurdersaansprakelijkheidsrisico

Feitelijk is het bestuurdersaansprakelijkheidsrisico géén risico dat het pensioenfonds raakt. Het gaat hier immers om de persoonlijke aansprakelijkheid van bestuursleden, nadat het fonds op zijn aansprakelijkheid is aangesproken, dan wel indien de aansprakelijkheidsclaim volledig zou moeten worden geweten aan de bestuursleden persoonlijk.

Dit laatstgenoemde risico wordt betrekkelijk gering geacht vanwege zaken als getoetste betrouwbaarheid, bewezen integriteit, geen persoonlijke belangen voor het bestuurderscollectief, geen beleggingshandelingen door bestuursleden en tot slot de zorgvuldige totstandkoming van bestuursbesluiten. Desalniettemin is een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering gesloten ter vermindering van dat risico.

Operationele risico's

Dit is het risico ten gevolge van niet afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Onder deze definitie vallen operationele gebeurtenissen zoals IT-problemen, tekortkomingen van de organisatiestructuur of interne controle, menselijke fouten, bijvoorbeeld de onjuiste afwikkeling van transacties, verkeerde verwerking van gegevens, fraude en externe bedreigingen. Dergelijke risico's worden beheerst door een strakke administratieve organisatie en interne controle, een calamiteitenplan plus uitwijkvoorziening en een gedragscode.

Het bestuur van het pensioenfonds ziet er dan ook op toe dat de administrateur voldoende maatregelen neemt om dit risico te minimaliseren. Hier hebben de Beleidsregels Uitbesteding ook aan bijgedragen. Los van hetgeen in de ABTN vermeld staat ter waarborging van een goede administratieve organisatie en interne beheersing beschikt AEGON ook over een calamiteitenplan en een gedragscode waaraan iedere medewerker zich dient te houden.

11.6. Risicoanalyse door De Nederlandsche Bank

Het toezichtsproces van DNB is er onder meer op gericht potentiële problemen te identificeren. Hiertoe is het noodzakelijk een actueel beeld te hebben van alle onder toezicht staande instellingen. Op basis van de risicoanalysemethode FIRM (Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode) worden alle onder toezicht van DNB staande instellingen systematisch in kaart gebracht.

Door de inherente risico's van instellingen en organisatie-onderdelen te typeren, en de gehanteerde beheersingsmaatregelen te analyseren wordt binnen de applicatie FIRM een risicoprofiel samengesteld. Op basis van dit risicoprofiel kunnen binnen het toezicht prioriteiten worden gesteld. FIRM neemt hiermee een centrale rol in binnen het toezichtsproces.

FIRM is in 2005 ontwikkeld ter vervanging van de eerder binnen DNB en de PVK ontwikkelde risicoanalysemethoden (RAST en MARS). Binnen de nieuwe methode is ervoor gekozen een expliciet verband te leggen met de bij wet opgedragen toezichtsdoelstellingen: solvabiliteit, liquiditeit, integriteit en beheer en organisatie. De methode bevordert een eenduidige analyse en de vastlegging dient als basis voor interne en externe verslaglegging.

12. Toelichting op de balans

12.1. Algemeen

Belegging in premiebijdragende onderneming(en)

Er vinden geen beleggingen plaats in de premiebijdragende ondernemingen.

Uitlenen van beleggingen

Binnen de AEGON Pools vindt security lending plaats. Over de uitgeleende stukken wordt een kredietrisico gelopen. Om dit kredietrisico zoveel mogelijk te beperken, zijn contractuele afspraken gemaakt ten aanzien van de te verkrijgen zekerheden (collateral). De beheerder toetst dagelijks of de collateral toereikend is en of voldaan is aan de contractuele afspraken.

In het boekjaar heeft geen security lending plaatsgevonden; de in het boekjaar ontvangen fee bedraagt nihil (2008: nihil).

Afdekkingstransacties

Het renterisico van de vastrentende portefeuille wordt afgedekt middels het zogenaamde Long Duration Overlay Fund.

12.2. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

12.2.1. Garantiecontracten

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2009	2008
Garantiecontracten met beleggingsdepot	<u>127.355.439</u>	<u>122.813.926</u>

Het verloopoverzicht van het herverzekeringsdeel van de technische voorziening is gelijk aan het verloop zoals opgenomen onder de toelichting op de voorziening pensioenverplichtingen onder punt 12.6.1 van de toelichting en kan als volgt worden weergegeven:

	2009	2008
Stand primo boekjaar	122.813.926	95.850.414
Pensioenopbouw	4.259.955	4.045.554
Indexering en overige toeslagen	121.837	(147.177)
Rentetoevoeging	4.353.397	4.298.520
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	(3.355.615)	(3.021.423)
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	(60.361)	(56.732)
Wijziging marktrente	(5.304.850)	22.165.447
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	(72.623)	(218.644)
Wijziging actuariële grondslagen	5.133.329	0
Overige mutaties	<u>(533.556)</u>	<u>(102.033)</u>
Stand ultimo boekjaar	<u><u>127.355.439</u></u>	<u><u>122.813.926</u></u>

12.2.2. Garantiecontracten met beleggingsdepot

Bij de garantiecontracten bestaat de mogelijkheid om de herverzekerde pensioenverplichtingen achter te laten bij de verzekeraar. Beleggingsresultaten komen, indien positief ten gunste van het pensioenfonds. Indien deze negatief bedraagt wordt het negatieve resultaat op de balans van het depot geactiveerd. Toekomstige positieve resultaten worden eerst aangewend om geactiveerde negatieve resultaten te verrekenen.

Bij dit contract is een gesepareerd beleggingsdepot geopend waarin de beleggingsportefeuille de volgende samenstelling en het volgende verloop kent (bedragen op marktwaarde).

Totaal beleggingen gesepareerd beleggingsdepot

Deze beleggingen zijn onder te verdelen in de volgende categorieën:

	2009	2008
Aandelen	39.151.219	24.710.319
Vastrentende waarden	86.562.871	84.569.353
Derivaten	6.374.917	5.354.999
Beleggingstvorderingen	(134.881)	(97.671)
Stand ultimo boekjaar	<u>131.954.126</u>	<u>114.537.000</u>

Aandelen

De samenstelling van deze post is als volgt:

	2009	2008
Aandelenbeleggingsfondsen	<u>39.151.219</u>	<u>24.710.319</u>

Het verloop van deze post is als volgt:

	2009	2008
Stand primo boekjaar	24.710.319	33.490.155
Aankopen	14.430.000	11.850.000
Verkopen	(9.880.001)	(4.590.000)
Waardeveranderingen	9.890.901	(16.039.836)
Stand ultimo boekjaar	<u>39.151.219</u>	<u>24.710.319</u>

Dit betreft participaties in het AEGON World Equity Fund (EUR).

Vastrentende waarden

De samenstelling van deze post is als volgt:

	2009	2008
Credit Funds	18.712.915	13.391.886
Hypotheke	13.990.222	13.669.103
Obligatiebeleggingsfondsen	<u>53.859.734</u>	<u>57.508.364</u>
Stand ultimo boekjaar	<u><u>86.562.871</u></u>	<u><u>84.569.353</u></u>

Het verloop van deze post is als volgt:

	2009	2008
Stand primo boekjaar	84.569.353	79.199.175
Aankopen	18.554.267	18.522.292
Verkopen	(18.652.642)	(15.536.941)
Waardeveranderingen	<u>2.091.893</u>	<u>2.384.827</u>
Stand ultimo boekjaar	<u><u>86.562.871</u></u>	<u><u>84.569.353</u></u>

De samenstelling van de vastrentende portefeuille kan als volgt worden weergegeven:

	2009	2008
AEGON European Credit Fund	18.712.915	13.391.886
AEGON Hypotheken Fonds	13.990.222	13.669.103
AEGON Euro AAA Bond Index Fund	<u>53.859.734</u>	<u>57.508.364</u>
Stand ultimo boekjaar	<u><u>86.562.871</u></u>	<u><u>84.569.353</u></u>

Bij bovenstaande overzicht is geen rekening gehouden met die delen van de voorziening welke geen feitelijke overrentedeling kennen. Dit betreft de aftrek van de voorziening in verband met de reserveverzekering per 1 januari 1990 en 1 januari 2000 (aftrek K(j) en K'(j)), een en ander conform de herverzekeringsovereenkomst). De waarde van K(j) ultimo 2009 bedraagt € 1.146.142 (2008: 1.126.058); de waarde van K'(j) ultimo 2009 bedraagt € 2.840.123 (ultimo 2008: € 2.868.862).

Derivaten

De samenstelling van deze post is als volgt:

	2009	2008
Rentederivaten	<u>6.375.917</u>	<u>5.354.999</u>

Het verloop van deze post is als volgt:

	2009	2008
Stand primo boekjaar	5.354.999	2.967.566
Aankopen	1.042.787	1.333.361
Verkopen	(243.352)	(436.957)
Waardeveranderingen	<u>221.483</u>	<u>1.491.029</u>
Stand ultimo boekjaar	<u>6.375.917</u>	<u>5.354.999</u>

De samenstelling de beleggingen in derivaten kan als volgt worden weergegeven:

	2009	2008
AEGON Long Duration Overlay	4.421.229	3.356.175
AEGON Tactical Intrest Rate Overlay	<u>1.954.688</u>	<u>1.998.824</u>
Stand ultimo boekjaar	<u>6.375.917</u>	<u>5.354.999</u>

Beleggingvorderingen

De samenstelling van deze post is als volgt:

	2009	2008
Lopende intrest liquide middelen	(12)	(213)
Liquide middelen (ten aanzien van beleggingen)	<u>(134.869)</u>	<u>(97.458)</u>
Stand ultimo boekjaar	<u>(134.881)</u>	<u>(97.671)</u>

Ten aanzien van het herverzekeringscontract gelden de volgende bepalingen bij contractsbeëindiging:

De lopende verzekeringen worden premievrij gemaakt, waarbij de uitkeringsgarantie voor de volle duur van de verzekeringen blijft gelden. De voor deze garantie verschuldigde vergoeding zal ten laste van de overrente gebracht; indien de overrente in enig jaar niet toereikend is om de garantievergoeding te financieren, zullen deze niet in rekening worden gebracht, maar worden behandeld als negatieve overrente en worden verrekend met toekomstige positieve overrente.

Het systeem van technische winstdeling zal komen te vervallen.

12.2.3. Overige vorderingen uit hoofde van herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Hieronder zijn opgenomen vordering op AEGON Levensverzekering N.V. die niet onmiddellijk opeisbaar zijn. Het betreft de volgende posten:

	2009	2008
Te vorderen technisch resultaat	<u>416.617</u>	<u>1.005.734</u>

Met de herverzekeraar is een technische winstdelingsregeling overeengekomen. Het pensioenfonds krijgt 70% van de cumulatieve technische winst over de contractperiode 2005 tot en met 31 december 2009. Een cumulatief technisch verlies is geheel voor rekening van de herverzekeraar.

In verband met de beëindiging van de winstdelingsperiode is reeds een voorschot ad € 1.000.000 aan het fonds uitgekeerd; deze post is verantwoord als onderdeel van de rekening-courantverhouding met de herverzekeraar. Op verzoek van het fonds wordt momenteel door de herverzekeraar onderzoek gedaan naar een aantal arbeidsongeschiktheidsgevallen welke mogelijk nog in de afgelopen winstdelingsperiode dienen te worden verwerkt. In afwachting van de resultaten van dit onderzoek is het restant van het technisch resultaat (ad € 416.617) nog niet uitgekeerd; deze post is ultimo boekjaar als niet direct opeisbare vordering op de herverzekeraar verantwoord.

12.2.4. Kredietrisico herverzekeraar

Het pensioenfonds heeft haar verplichtingen ondergebracht bij AEGON Levensverzekering N.V. Deze maatschappij heeft een kredietrating van AA- en op grond hiervan behoeft het pensioenfonds geen kredietafslag toe te passen op de vorderingen uit hoofde van herverzekering.

12.3. Vorderingen en overlopende activa

12.3.1. Vorderingen uit hoofde van herverzekering

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2009	2008
Rekening courant AEGON Levensverzekering N.V.	4.823.327	1.838.164
Vrije reserve in gesepareerd beleggingsdepot *	<u>18.035.639</u>	<u>15.151.350</u>
Stand ultimo boekjaar	<u>22.858.966</u>	<u>16.989.514</u>

Ad * Binnen het gesepareerde beleggingsdepot worden naast beleggingen voor de Voorziening voor Pensioenverplichtingen ook beleggingen voor Vrije middelen aangehouden. Op de passivazijde van het depot is een Vrije Reserve opgenomen die hier op de balans van het pensioenfonds wordt verantwoord.

12.3.2. Overige vorderingen

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2009	2008
Te vorderen premies	565.044	625.418
Rekening-courant Sportfondsen Nederland	6.538	3.127
Lopende interest liquide middelen	66	40
Rekening-courant VUTBZ	0	12.621
Stand ultimo boekjaar	<u>571.648</u>	<u>641.206</u>

Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan een jaar.

Op de te vorderen premies is geen voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

12.4. Overige activa

12.4.1. Liquide middelen

Dit betreft saldi van rekeningen bij:

	2009	2008
ING (voorheen Postbank)	6.467	6.457
ING-Bank	82.751	45.027
Stand ultimo boekjaar	<u>89.218</u>	<u>51.484</u>

Alle liquide middelen zijn vrij opneembaar.

12.5. Stichtingskapitaal en reserves

12.5.1. Stichtingskapitaal

Het stichtingskapitaal bedraagt € 8 en is gedurende het boekjaar ongewijzigd.

12.5.2. Wettelijke en statutaire reserves

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2009	2008
Algemene reserve	<u>23.144.988</u>	<u>17.386.443</u>

Het verloop van de algemene reserve is als volgt:

	2009	2008
Stand primo boekjaar	17.386.443	17.379.672
Mutatie via resultaatsbestemming	4.758.545	6.771
Overboeking vanuit 'Reserve technische winstdeling' i.v.m. beschikbaarstelling	1.000.000	0
Stand ultimo boekjaar	<u>23.144.988</u>	<u>17.386.443</u>

12.5.3. Bestemmingsreserves

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2009	2008
Reserve technische winstdeling	<u>416.617</u>	<u>1.005.734</u>

Het verloop van de reserve technische winstdeling is als volgt:

	2009	2008
Stand primo boekjaar	1.005.734	903.669
Mutatie via resultaatbestemming	410.883	102.065
Overboeking naar 'Algemene reserve' i.v.m. beschikbaarstelling	(1.000.000)	0
Stand ultimo boekjaar	<u>416.617</u>	<u>1.005.734</u>

12.5.4. Solvabiliteit en herstelplan

Solvabiliteit

De solvabiliteit van het pensioenfonds is als volgt:

	2009	2008
Minimaal vereist eigen vermogen	0	0
Vereist eigen vermogen	0	0

Volgens de Pensioenwet dient een pensioenfonds een Minimaal Vereist dan wel Vereist Eigen Vermogen aan te houden. Voor het aanhouden van een Minimaal Vereist Eigen Vermogen kan een vrijstelling van DNB ontvangen worden.

Het Vereist Eigen vermogen dient zodanig van omvang te zijn dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de hoogte van de technische voorzieningen.

De dekkingsgraad van het fonds op basis van het FTK bedraagt eind 2009 118,5% (2008: 115,0%). De dekkingsgraad is berekend volgens de volgende formule:

(Balanstotaal Activa -/- Ov. Techn. Voorz. -/- Ov. Voorz. -/- Ov. Schulden)

* 100%

Technische Voorzieningen

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als toereikende solvabiliteit. Voor de berekening van het Vereist Eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van een standaard model zoals voorgeschreven door DNB.

12.6. Technische voorzieningen

12.6.1. Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is naar categorieën van deelnemers als volgt samengesteld:

	2009	2008
Actieve deelnemers	45.008.406	46.619.877
Arbeidsongeschikte deelnemers *	5.718.790	5.449.605
Gewezen deelnemers	29.625.462	28.500.239
Pensioentrekkenden	<u>44.846.519</u>	<u>40.174.576</u>
Netto Voorziening pensioenverplichtingen	125.199.177	120.744.297
Excassovoorziening	<u>2.156.262</u>	<u>2.069.629</u>
Stand ultimo boekjaar	<u><u>127.355.439</u></u>	<u><u>122.813.926</u></u>

Ad * Hieronder is tevens opgenomen de schadevoorziening voor premievrijstelling ad € 607.129 (2008: € 714.724).

Het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds kan als volgt worden weergegeven:

	2009	2008
Stand primo boekjaar	122.813.926	95.850.414
Pensioenopbouw	4.259.955	4.045.554
Indexering en overige toeslagen	121.837	(147.177)
Rentetoevoeging	4.353.397	4.298.520
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	(3.355.615)	(3.021.423)
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	(60.361)	(56.732)
Wijziging marktrente *	(5.304.850)	22.165.447
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	(72.623)	(218.644)
Wijziging actuariële grondslagen	5.133.329	0
Overige mutaties	<u>(533.556)</u>	<u>(102.033)</u>
Stand ultimo boekjaar	<u><u>127.355.439</u></u>	<u><u>122.813.926</u></u>

* De hoogte van het saldo voor boekjaar 2009 van de post 'wijziging marktrente' heeft betrekking op de hoogte van de rentetermijnstructuur; de bedroeg eind 2008 circa 3,57%, terwijl deze eind 2009 circa 3,88% bedroeg.

De posten in de Mutatie van de Voorziening voor pensioenverplichtingen (met uitzondering van de regels 'wijziging marktrente' en wijziging 'actuariële uitgangspunten') zijn gebaseerd op de grondslagen zoals die zijn omschreven in Bijlage I en III bij de verzekeringsovereenkomst. Deze grondslagen zijn:

- a. De rentevoet bedraagt 4% per jaar.
- b. De sterftekanssen zijn ontleend aan de overlevingstafel Collectief '93 met twee jaar leeftijdsverhoging tot de pensioendatum en zonder leeftijdsverhoging daarna. Voor zowel het weduwen- als het weduwnaarspensioen wordt over de gehele duur geen leeftijdscorrectie toegepast.

c. Het tarief voor weduwenpensioen en weduwnaarspensioen wordt berekend naar een uniform leeftijdsverschil van 3 jaar (leeftijd man minus leeftijd vrouw is 3).
In geval van een partnerschap waarbij beide partners van gelijk geslacht zijn, wordt voor de toepassing van het tarief aangenomen dat de medeverzekerde van het andere geslacht is dan zijn of haar werkelijke geslacht.

d. Voor mannen worden de volgende gehuwdheidsfrequenties toegepast:

Leeftijd	Gehuwdheidsfrequentie
tot 18 jaar	0
van 18 tot 25 jaar	$0,01 + 0,07 (x-18)$
van 25 tot 35 jaar	$0,50 + 0,04 (x-25)$
van 35 tot 65 jaar	0,90
van 65 jaar en hoger	1

Voor het niet uitruikbaar weduwenpensioen:

Leeftijd	Gehuwdheidsfrequentie
van 65 jaar en hoger	$0,90 * l_y (= x-3) / l_y' (= 62)$

Voor vrouwen worden de volgende gehuwdheidsfrequenties toegepast:

Leeftijd	Gehuwdheidsfrequentie
tot 18 jaar	0
van 18 tot 25 jaar	$0,05 + 0,10 (y-18)$
van 25 tot 30 jaar	$0,75 + 0,02 (y-25)$
van 30 tot 50 jaar	0,85
van 50 tot 65 jaar	$0,85 - 0,01 (y-50)$
van 65 jaar en hoger	1

Voor het niet uitruikbaar weduwnaarspensioen:

Leeftijd	Gehuwdheidsfrequentie
van 65 jaar en hoger	$0,70 * l_x (= y+3) / l_x' (= 68)$

Na de datum van ingang van het ouderdompensioen geschiedt reservering van het uitruibare nabestaandenpensioen volgens het systeem bepaalde partner.

Bij de vaststelling van de basistarieven voor het nabestaandenpensioen met partnerdekking worden – voor het uitruibare nabestaandenpensioen tot de 65-jarige leeftijd – de gehuwdheidsfrequenties vermenigvuldigd met de factor 1,05.

e. De netto premiereserve wordt verhoogd met een excassoreserve van 1,75% van de netto premiereserve.

f. De schadevoorziening voor verzekerden met vrijstelling van premiebetaling wegens arbeidsongeschiktheid is bepaald als de bruto koopsom voor het nog niet gefinancierde gedeelte van de verzekering.

Met de regels 'wijziging marktrente en wijziging actuariële uitgangspunten' worden de mutaties vermeld die benodigd zijn om de Voorziening pensioenverplichtingen te waarderen zoals het pensioenfonds deze op haar balans verantwoordt.

Op basis van recente ontwikkelingen zijn de actuariële grondslagen in het boekjaar aangepast. Als gevolg van de waargenomen sterfteontwikkeling heeft het bestuur (in overleg met haar adviseur) besloten bij de vaststelling van de pensioenverplichtingen rekening te houden met een opslag ad 4,2%. Deze verzwaaring is verantwoord als onderdeel van de wijziging actuariële grondslagen.

12.6.2. Korte omschrijving van de pensioenregeling

Het pensioenfonds verleent aanspraken op ouderdoms-, pre-, nabestaanden- en wezenpensioen. De aanspraken worden verkregen op basis van een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling.

Per 1 januari 2009 is een tweetal wijzigingen doorgevoerd in de pensioenregeling:

- De pensioenopbouw bij indiensttreding en dienstverlating wordt bepaald op basis van het aantal dagen dat de deelnemer in dienst is geweest, waarbij een maand wordt gesteld op 30 dagen.
- De regeling voor aspirant-deelnemers is afgeschaft. Deze regeling maakte het mogelijk dat medewerkers die jonger zijn dan 21 jaar en die nog geen pensioenrechten opbouwen, onder bepaalde voorwaarden wel aanspraak konden maken op een nabestaandenpensioen. Deze groep betreft voornamelijk parttimers die nog geen partner hebben en meestal uit dienst treden voordat zij de leeftijd van 21 jaar bereikt hebben. Door de verplichtingen op basis van de Pensioenwet zou het handhaven van deze regeling leiden tot een onevenredige stijging van de administratiekosten.

Per 1 januari 2010 zal de pensioenregeling vergaand afgestemd worden op de regeling van het bedrijfstakpensioenfonds, de Stichting Pensioenfonds Recreatie. In verband hiermee wordt de regeling als volgt aangepast:

- Het nabestaandenpensioen zal op risicobasis worden verzekerd.
- De premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid wordt gebaseerd op een 7 klassen-systeem.
- Deeltijdpensioenering wordt mogelijk.
- De voorwaardelijke toeslagverlening van de actieve deelnemers wordt gebaseerd op de loonontwikkeling volgens de CAO Recreatie.
- De factoren voor de uitruil van ouderdomspensioen in nabestaandenpensioen zijn geactualiseerd.
- De factoren voor de uitruil van nabestaandenpensioen in ouderdomspensioen zijn geactualiseerd.

12.7. Overige schulden en overlopende passiva

12.7.1. Overige schulden

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2009	2008
Vooruitontvangen premies	16.054	28.370
Rekening courant VUTBZ	55.956	0
Vooruitontvangen overgenomen pensioenverplichtingen	212.828	162.782
Nog te betalen accountantskosten	40.830	30.000
Nog te betalen actuariskosten	24.861	32.966
Nog te betalen bestuurskosten	0	9.172
Nog te betalen administratievergoeding	17.509	14.500
Nog te betalen overige kosten	6.798	0
Vooruitontvangen pensioenclaims	0	17.963
Stand ultimo boekjaar	<u>374.836</u>	<u>295.753</u>

De nog te betalen accountantskosten hebben voor € 24.000 betrekking op de controle van het jaarverslag en de verslagstaten 2009 (2008: 22.000); het restant ad € 16.830 heeft voor een bedrag ad € 8.330 betrekking op de controle van de basisgegevens (2008: nihil) en heeft voor een bedrag € 8.500 (2008: € 8.000) betrekking op de accountantscontrole van het verslag van het gesepareerd beleggingsdepot.

12.8. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

12.8.1. Geactiveerde overrente in gesepareerd beleggingsdepot

In het bij de herverzekeraar aangehouden gesepareerde beleggingsdepot is sprake van een zogenaamde geactiveerde overrente. Het fonds kent deling in de in het depot behaalde overrendementen (verschil tussen behaald beleggingsrendement en benodigde intrest); positieve resultaten worden ten gunste van het fonds in rekening-courant geboekt.

Eventuele negatieve rendementen worden niet ten laste van het fonds gebracht, maar worden in het depot geactiveerd en verrekend met eventuele toekomstige positieve rendementen. De hoogte van de geactiveerde negatieve overrente bedraagt ultimo boekjaar € 13.507.418 (ultimo 2008: € 20.206.058).

In de met de herverzekeraar afgesloten verzekeringsovereenkomst is bepaald dat, indien het fonds de overeenkomst niet verlengt en de op de einddatum van de overeenkomst opgebouwde aanspraken achterlaat bij de verzekeraar, de op dat moment aanwezige negatieve overrente volledig ten laste van de verzekeraar zal komen.

12.8.2. Langlopende verplichtingen

In de per 1 januari 2005 ingegane herverzekeringsovereenkomst is een zogenaamde Service Level Agreement (SLA) opgenomen. Dit betreft bepalingen omtrent de door de herverzekeraar te verrichten werkzaamheden, alsmede de hieraan verbonden kostenvergoeding. De SLA heeft een looptijd gelijk aan de herverzekeringsovereenkomst en loopt van 1 januari 2005 tot en met 31 december 2009.

13. Toelichting op de staat van baten en lasten

13.1. Premiebijdragen

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2009	2008
Werkgeversgedeelte	5.312.442	5.040.036
Werknemersgedeelte	<u>2.017.684</u>	<u>1.889.305</u>
Totaal	<u>7.330.126</u>	<u>6.929.341</u>

De totale bijdrage van werkgever en werknemers bedraagt 21% (2008: 21%) van de loonsom. De kostendekkende premie en de feitelijke premie zijn als volgt:

	2009	2008
Feitelijke premie	7.330.126	6.929.341
Kostendekkende premie	6.348.233	5.330.126

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord. De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	2009	2008
Kosten jaarlijkse pensioenopbouw	5.219.903	4.309.306
Opslag solvabiliteit *	0	0
Kosten pensioenuitvoering	549.456	475.393
Garantievergoeding	<u>578.874</u>	<u>545.427</u>
Totaal	<u>6.348.233</u>	<u>5.330.126</u>

Bij de bepaling van de kosten pensioenopbouw voor 2009 is uitgegaan van de opbouw op basis van marktwaarde; de kosten pensioenopbouw 2008 zijn bepaald op basis van de door herverzekeraar in rekening gebrachte actuariële premie (op basis van 4%).

Ad * Vanwege de garantieovereenkomst met AEGON is deze opslag voor het fonds gelijk gesteld aan nihil.

13.2. Baten uit herverzekering

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2009	2008
Pensioenuitkeringen uit hoofde van herverzekering *	3.355.615	3.021.423
Uitkering technische winstdeling **	410.883	102.065
Uitkering overrente gesepareerd beleggingsdepot ^	2.946.854	(1.891.195)
Omvangskorting basisregeling	<u>9.873</u>	<u>30.359</u>
Totaal	<u><u>6.723.225</u></u>	<u><u>1.262.652</u></u>

Ad * Dit betreft de door de herverzekeraar aan het fonds betaalde bedragen met betrekking tot de te verrichten uitkeringen. De van de herverzekeraar ontvangen uitkeringen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2009	2008
Ouderdomspensioen	2.681.393	2.382.028
Prepensioen	142.275	133.938
Ongehuwdenpensioen	9.037	19.037
Nabestaandenpensioen	478.728	454.573
Wezenpensioen	4.123	1.439
Afkopen wegens gering pensioen	<u>40.059</u>	<u>30.408</u>
Uitkeringen uit hoofde van herverzekering	<u><u>3.355.615</u></u>	<u><u>3.021.423</u></u>

Ad ** Het pensioenfonds heeft, conform lid 5 bijlage V van de verzekeringsovereenkomst, per 1 januari 2010 recht op uitkering van een positief technisch resultaat. Het fonds neemt een niet direct opeisbare vordering op ter grootte van de tussentijdse aandeel cumulatieve opgerente technische winst. De mutatie in deze vordering wordt als bate verantwoord.

Ad ^ Deze post is als volgt samengesteld:

	2009	2008
Rendementstoewijzing vrij vermogen	2.884.289	(1.914.825)
Beheerkosten (inclusief omvangskorting)	<u>62.565</u>	<u>23.630</u>
Uitkering overrente	<u><u>2.946.854</u></u>	<u><u>(1.891.195)</u></u>

13.3. Overige baten

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2009	2008
Ontvangen pensioenclaims	17.963	0
Interestbaten	168.609	94.145
Ontvangen FVP-premies	0	346
Retourontvangen kosten waardeoverdrachten	194	0
Totaal	186.766	94.491

De interestbaten zijn toegelicht in paragraaf 13.11.

13.4. Pensioenuitkeringen

In totaal is uitgekeerd aan gepensioneerde deelnemers:

	2009	2008
Ouderdomspensioen	2.681.393	2.382.028
Prepensioen	142.275	133.938
Ongehuwdenpensioen	9.037	19.037
Nabestaandenpensioen	478.728	454.573
Wezenpensioen	4.123	1.439
Afkopen wegens gering pensioen	40.059	30.408
Totaal	3.355.615	3.021.423

13.5. Pensioenuitvoeringskosten

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2009	2008
Dienstverlening Sportfondsen Nederland	236.577	228.023
Adviseurkosten	157.378	108.513
Bestuurskosten	61.188	45.030
Accountantskosten – controlekosten	42.900	28.478
Actuariskosten	16.295	16.300
Contributies	13.931	16.515
Administratiekostenvergoeding	13.404	10.357
Kosten aanvullende rapportages AEGON	6.159	8.500
Kosten drukwerk	1.544	8.716
Kosten inhuur personeel	0	4.831
Bankkosten	80	130
Totaal	549.456	475.393

Van het totaal van de accountantskosten heeft € 8.889 respectievelijk € 8.033 betrekking op de controle door Ernst & Young Accountants LLP van het depotverslag 2009 respectievelijk 2008. Het restant heeft betrekking op de controle door KPMG Accountants N.V. van het jaarverslag en de verslagstaten 2009 respectievelijk 2008 (waarbij in boekjaar 2009 tevens sprake is van kosten ad € 8.330 met betrekking tot de controle van de basisgegevens).

13.6. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Hier volgt een toelichting op de verschillende componenten van de mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds.

13.6.1. Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die in het boekjaar zijn toegekend. De samenstelling kan als volgt worden weergegeven:

	2009	2008
Bruto premie	4.212.975	3.939.688
Bruto koopsommen	50.143	107.582
Afkopen aan pensioenfonds	<u>(3.163)</u>	<u>(1.716)</u>
Totaal pensioenopbouw	<u>4.259.955</u>	<u>4.045.554</u>

13.6.2. Indexering en overige toeslagen

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de prijsindex. De indexering heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op indexering bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst indexering kan plaatsvinden. Een eventuele achterstand in de indexering kan in principe worden ingehaald.

Het pensioenfonds streeft er tevens naar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. Ook deze indexering heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op indexering bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst indexering kan plaatsvinden. Een eventuele achterstand in de indexering kan in principe worden ingehaald.

De samenstelling kan als volgt worden weergegeven:

	2009	2008
Indexatie actieve en arbeidsongeschikte deelnemers	53.461	(180.881)
Indexatie gewezen en gepensioneerde deelnemers	<u>68.376</u>	<u>33.704</u>
Totaal indexatie	<u>121.837</u>	<u>(147.177)</u>

In 2009 is de indexatie per 1 januari 2008 van de actieve deelnemers verwerkt, alsmede een aantal gewezen deelnemers, waarvoor de indexatie in 2008 nog niet was doorgevoerd. Ultimo boekjaar dient nog altijd de indexatie van arbeidsongeschikte deelnemers over 2002 tot en met 2008 te worden verwerkt.

De verantwoorde bedragen betreffen het verschil tussen de vorig jaar verantwoorde schattingen en de daadwerkelijk verwerkte indexaties.

Per 1 januari 2009 heeft geen indexatie plaatsgevonden; per 1 januari 2010 zal eveneens geen indexatie plaatsvinden.

13.6.3. Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 4,0% (2008: 4,0%) voor een bedrag ad € 4.353.397 (2008: € 4.298.520).

13.6.4. Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

De samenstelling kan als volgt worden weergegeven:

	2009	2008
Uitkeringen	(3.315.556)	(2.991.015)
Afkopen klein pensioen	<u>(40.059)</u>	<u>(30.408)</u>
Totaal uitkeringen	<u>(3.355.615)</u>	<u>(3.021.423)</u>

13.6.5. Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

De onttrekking met betrekking tot het verslagjaar bedraagt € 60.361 (2008: € 56.732).

13.6.6. Wijziging markttrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging markttrente. Het per 31 december gehanteerde intrestpercentage bedraagt 3,88% en is afgeleid van de rentetermijnstructuur, zoals per 31 december 2009 door DNB is gepubliceerd.

De financiële gevolgen uit hoofde van de wijziging van de markttrente met betrekking tot het boekjaar bedraagt negatief € 5.304.850 (2008: € 22.165.447).

13.6.7. Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder is opgenomen het saldo van de actuarieel benodigde koopsommen voor overgenomen pensioenverplichtingen en de vrijval van de voorziening dat betrekking heeft op het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van overgedragen pensioenverplichtingen.

Het saldo kan als volgt worden weergegeven:

	2009	2008
Koopsom overgenomen waardeoverdracht	17.819	0
Afkoop overgedragen waardeoverdrachten	<u>(90.442)</u>	<u>(218.644)</u>
Totaal	<u>(72.623)</u>	<u>(218.644)</u>

13.6.8. Wijziging actuariële grondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor de gehele bevolking als voor de populatie van het fonds.

De vaststelling van de toereikend van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Op basis van recente ontwikkelingen zijn de actuariële grondslagen in het boekjaar aangepast. Als gevolg van de waargenomen sterfteontwikkeling heeft het bestuur (in overleg met haar adviseur) besloten bij de vaststelling van de pensioenverplichtingen rekening te houden met een opslag ad 4,2%. Deze verzwaaring is verantwoord als onderdeel van de wijziging actuariële grondslagen.

De financiële gevolgen uit hoofde van de wijziging van de actuariële grondslagen met betrekking tot het boekjaar bedraagt € 5.133.329 (2008: nihil)

13.6.9. Overige mutaties

Het saldo kan als volgt worden weergegeven:

	2009	2008
Technisch resultaat op sterfte	(291.396)	170.070
Technisch resultaat op arbeidsongeschiktheid	(242.160)	(272.103)
Totaal	<u>(533.556)</u>	<u>(102.033)</u>

13.7. Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Het saldo kan als volgt worden weergegeven:

	2009	2008
Pensioenopbouw	(4.259.955)	(4.045.554)
Indexering en overige toeslagen	(121.837)	147.177
Rentetoevoeging	(4.353.397)	(4.298.520)
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	3.355.615	3.021.423
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	60.361	56.732
Wijziging marktrente	5.304.850	(22.165.447)
Wijziging uit hoofde van overdracht rechten	72.623	218.644
Wijziging actuariële uitgangspunten	(5.133.329)	0
Overige mutaties	533.556	102.033
Totaal	<u>(4.541.513)</u>	<u>(26.963.512)</u>

13.8. Kosten pensioenopbouw

Dit zijn de aan de herverzekeringsmaatschappij afgedragen bruto premies en koopsommen. Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2009	2008
Bruto premie	4.447.286	4.206.036
Koopsom indexatie actieven en arbeidsongeschikten	34.286	(199.406)
Koopsom indexatie slapers en pensioentrekkenden	68.376	3.783
Koopsom dienstverlating	59	3.701
Koopsom affinanciering	50.085	100.977
Afkopen aan het pensioenfonds	(3.163)	(1.715)
Garantiekosten	578.874	545.427
Totaal	5.175.803	4.658.803

13.9. Saldo overdracht van rechten

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2009	2008
Overgenomen pensioenverplichtingen	(16.741)	(2.499)
Kosten inkoop pensioenverplichtingen	17.819	2.905
Overgedragen pensioenverplichtingen	79.179	194.341
Baten vrijval pensioenverplichtingen	(90.442)	(218.644)
Totaal	(10.185)	(23.897)

Waardeoverdracht betreft de ontvangst van of overdracht aan pensioenfonds of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of de nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de uitdiensttredingsdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor inkoop van extra dienstjaren.

13.10. Overige lasten

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2009	2008
Interestlasten	0	45.926

De interestlasten zijn toegelicht in paragraaf 13.11.

13.11. Intrestbaten en –lasten

Het totaal van de posten intrestbaten (zie hoofdstuk 13.3) en intrestlasten (zie hoofdstuk 13.10) kan als volgt worden gesplitst naar de verschillende onderdelen van baten en lasten:

	2009	2008
Interest bankrekeningen	380	529
Interest rekening courant herverzekeraar	95.174	0
Interest rekening courant werkgever	73.055	93.616
Totaal interestbaten	168.609	94.145
Interest rekening courant herverzekeraar	0	45.926
Interest rekening courant werkgever	0	0
Totaal interestlasten	0	45.926
Totaal saldo interestbaten en -lasten	168.609	48.219

13.12. Aantal personeelsleden

Bij het pensioenfonds zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door werknemers die in dienst zijn van de werkgever. De hieraan verbonden kosten worden doorbelast aan het fonds en vormen onderdeel van de post 'Dienstverlening Sportfondsen Nederland', zoals verantwoord onder de Pensioenuitvoeringskosten (zie hoofdstuk 13.5).

13.13. Verbonden partijen

Bestuur

Het algemeen bestuur is belast met de vorming van het strategisch beleid en het dagelijks bestuur voert de dagelijkse gang van zaken binnen het pensioenfonds. De bezoldiging over het jaar 2009 voor het algemeen bestuur bedraagt € 15.332 (2008: € 11.595).

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan is belast met het toezicht op het bestuur. De bezoldiging over het jaar 2009 voor de leden van het verantwoordingsorgaan tezamen bedraagt € 1.850 (2008: nihil).

Overige gegevens

14. Bestemming saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het pensioenfonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Voor het verslagjaar wordt voorgesteld het resultaat als volgt te bestemmen.

	2009
Mutatie Algemene Reserve	4.758.545
Mutatie Reserve technische winstdeling	410.883
Totaal bestemming van het resultaat	5.169.428

15. Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Sportfondsen Pensioenfonds te Amsterdam is aan Aon Consulting de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2009.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn "Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen" heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens en de bevindingen van de accountant ten aanzien hiervan zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt voor mijn beoordelingswerkzaamheden heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Ik heb geconstateerd dat de verplichtingen van het pensioenfonds volledig zijn herverzekerd door middel van een garantiecontract en dit betrokken in mijn oordeel.

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum tenminste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

Met inachtneming van het voorgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De vermogenspositie van Stichting Sportfondsen Pensioenfonds is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen toereikend zijn.

Amsterdam, 30 juni 2010

drs. R.T. Schilder AAG
verbonden aan Aon Consulting

16. Accountantsverklaring

Aan: Het Bestuur van Stichting Sportfondsen Pensioenfonds

ACCOUNTANTSVERKLARING

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2009 van Stichting Sportfondsen Pensioenfonds te Amsterdam bestaande uit de balans per 31 december 2009 en de staat van baten en lasten over 2009 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de entiteit is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de entiteit. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de entiteit heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Sportfondsen Pensioenfonds per 31 december 2009 en van het resultaat over 2009 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder f BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Utrecht, 30 juni 2010

KPMG ACCOUNTANTS N.V.

M.J. Vredenduin RA